

Аудит хийгдсэн байгууллага:  
Дархан сумын Засаг даргын  
тамгын газар

Огноо: 2025.06.13



ДОТООД АУДИТЫН НЭГЖ: ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН САНХҮҮГИЙН  
ХЯНАЛТ, ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАР

- ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН ТАЙЛАН -

Аудитын нэр: Байгууллагын дотоод аудит  
Жил: 2023, 2024 он

Огноо 2025 он

АУДИТ ХИЙСЭН БАЙГУУЛЛАГА:

ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ДОТООД АУДИТЫН  
ГАЗАР

АУДИТ ХИЙГДСЭН БАЙГУУЛЛАГА:

ДАРХАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР

АУДИТЫН ТӨРӨЛ: БАЙГУУЛЛАГЫН ДОТООД АУДИТ

АУДИТЫН ХУГАЦАА : 2025.05.19-2025.06.13

ДОТООД АУДИТЫН НЭГЖИЙН ДАРГА: Л.ДАГИЙСҮРЭН

АУДИТЫН БАГИЙН ГИШҮҮД:

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН УЛСЫН БАЙЦААГЧ: М.ГАНЦЭЦЭГ

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН УЛСЫН БАЙЦААГЧ: Ш.ОТГОН

## АГУУЛГА

|                                        |    |
|----------------------------------------|----|
| 1. ТАНИЛЦУУЛГА                         | 4  |
| 1.1. Засаглалын хүрээнд                | 4  |
| 1.2. Эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд:     | 5  |
| 1.3. Дотоод хяналтын хүрээнд           | 5  |
| 2.1. Аудитын зорилго:                  | 5  |
| 2.2. Аудитын хамрах хүрээ, хязгаарлалт | 6  |
| 2.3. Аудитын арга, аргачлал            | 6  |
| 3. БАЙГУУЛЛАГЫН САЙН ТУРШЛАГА          | 7  |
| 3.1. Засаглалын талаар                 | 7  |
| 3.2. Эрсдэлийн удирдлагын талаар       | 7  |
| 3.3. Дотоод хяналтын системийн талаар  | 8  |
| 4. АУДИТЫН ҮР ДҮН                      | 8  |
| 4.1. Засаглалын хүрээнд                | 8  |
| 4.2. Эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд      | 9  |
| 4.3. Дотоод хяналтын хүрээнд:          | 10 |
| 5. НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ                     | 13 |

## 1. ТАНИЛЦУУЛГА

Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын баталсан Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газрын 2025 онд хийх хяналт шалгалтын төлөвлөгөө, 23-06-25-02/17 дугаар удирдамжийн дагуу Дархан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2023-2024 оны үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийж гүйцэтгэсэн тайланг танилцуулж байна.

### 1.1. Засаглалын хүрээнд

Дархан-Уул аймгийн Дархан сум нь 1961 оны 10 дугаар сарын 17-нд анх байгуулагдсан ба 2024 оны эцсээр Дархан сум нь 30700 гаруй өрхийн 90000 гаруй хүн амтай байна.

Сумын Засаг даргын тамгын газар нь төрийн захиргааны 53, төрийн үйлчилгээний 35, улс төрийн албан тушаалтан 20, гэрээт 6 ажилтан нийт 114 ажилтан албан хаагчтай ард иргэдэд төрийн үйлчилгээг үзүүлж байна. Тамгын газрын дарга нь үйл ажиллагаагаа Засаг даргадаа тайлагнадаг байна.

Засаг дарга түүний Тамгын газар нь харьяалах нутаг дэвсгэрийнхээ эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн стратегийн төлөвлөлт, хөтөлбөр, төсөл зохиох, зохицуулах, хяналт шинжилгээ хийх, үнэлж дүгнэх бодлогын удирдамжаар хангах, Засаг даргаас бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд нь зохион байгуулалт, эрх зүй, аж ахуйн талаар болон Тамгын газрын тасаг албадын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, нутгийн захиргааны байгууллагыг чиглүүлэн удирдахад нь Засаг даргад туслах, Хурал, Засаг дарга, доод шатны удирдлагыг мэдээллээр хангах, Засгийн газар, хурал, Засаг даргын шийдвэрийг биелүүлэх, Тамгын газрын бичиг хэргийг хөтлөх, байгууллага иргэдээс ирүүлсэн өргөдөл санал гомдлыг шийдвэрлэх ажлыг зохион байгуулах, төрийн албан хаагчийг давтан сургах, мэргэшүүлэх, тэдний ажиллах нөхцөл нийгмийн баталгааг хангах ажлыг хууль тогтоомжийн хүрээнд зохион байгуулах үндсэн үйл ажиллагаатай.

Даргын зөвлөлөөр үйл ажиллагааны ажлын тасралтгүй байдал, албан хаагчдын ажиллах нөхцөл, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, хүний нөөцийн хомсдол үүсэх хор хохирол, тулгамдаж буй асуудал, гэнэт үүссэн эрсдэл, ирээдүйд бий болох үр дагаварыг үнэлж төсөвтэйгээ уялдуулан, санхүүгийн хууль дүрэм, журамтай нийцүүлэн эрэмбэлж шийдвэрлэдэг. Сонгуулийн үр дүнгээр томилогдсон Засаг дарга мөрийн хөтөлбөрт тусгасан заалтаа хэрэгжүүлэхийн тулд Засаг даргын үйл

ажиллагааны хөтөлбөр боловсруулан батлуулж, түүний дагуу стратеги зорилтоо тодорхойлдог байна.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль, төрийн албан хаагчийн ёс зүйн дүрэм, эрхэмлэх зүйлийн талаарх албан хаагчийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд анхаарч үүрэг чиглэл өгч, байгууллагын дотоод журамд заасны дагуу дэмжих шагнаж урамшуулдаг байна.

Хөндлөнгийн болон дотоод аудитын дүгнэлтийг үндэслэн тулгамдаж буй эрсдэлт асуудал, цаашид хэрэгжүүлэх ажлыг заавар, зөвлөгөө, байгууллагад учирч байгаа төсөв санхүүтэй холбоотой асуудлыг сумын Засаг даргад танилцуулан Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулдаг байна.

### **1.2 Эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд:**

2024 оноос эхлэн Дархан сумын Засаг даргын тамгын газар нь ISO 9001:2016 стандартыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Эрсдэлийн удирдлагын журам, Үл тохирлын хяналтын журам, Залруулах сэргийлэх арга хэмжээ зэрэг 34 журмыг боловсруулсан байна. Эрсдэлийн удирдлагын тусдаа газар, нэгж үгүй.Тулгарч байгаа эрсдлийн талаар тухай бүр Засаг даргад танилцуулж тайлан мэдээлдэг. Аливаа эрсдэлийн талаар албан хаагчдад хурлын шийдвэрийг танилцуулдаг.

### **1.3 Дотоод хяналтын хүрээнд**

Дархан сумын Засаг даргын тамгын газар нь дотоод хяналтын бодлого журамтай боловч, тусдаа нэгж байхгүй, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналтыг хязгаарлагдмал хүрээнд хийж байна. Тухайлбал:

- Авлига эсрэг төлөвлөгөө, Ёс зүйн хорооны тайлангаар хяналт тавьж байна
- Өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийг дотоод ERP системд хянадаг
- Удирдлагаас өгсөн үүрэг даалгаврын хэрэгжилтийг дотоод ERP системээр хянадаг
- Албан хаагчийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хяналт шинжилгээ үнэлгээ хийж, үнэлж урамшуулдаг.

## **2. АУДИТЫН ЗОРИЛГО, ЦАР ХҮРЭЭ**

### **2.1 Аудитын зорилго:**

Дархан сумын Засаг даргын Тамгын газрын засаглал, эрсдэлийн удирдлага, дотоод хяналтын үйл явцуудын үр нөлөөтэй байдлыг үнэлж, дүгнэх, тус байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулахад чиглэсэн зөвлөгөө зөвлөмж өгөх замаар байгууллагын үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх зорилготой.

**2.2 Аудитын хамрах хүрээ, хязгаарлалт**

Дотоод аудитад Дархан сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2023-2024 оны засаглал, эрсдэлийн удирдлага болон дотоод хяналтын үйл явц, санхүүгийн үйл ажиллагаа, цалин хөлс олголт, анхан шатны баримт болон нягтлан бодох бүртгэлийн хөтлөлт, өмч хөрөнгийн бүртгэл, хадгалалт, хамгаалалт, худалдан авах ажиллагаа, өмнөх шалгалт, шилэн дансны хөтлөлт зэргийг хамруулсан болно.

Дотоод аудитад Дархан-Уул аймгийн Төрийн аудитын газрын 2023-2024 оны санхүүгийн тайлангийн аудитад дурдагдсан асуудлыг хамруулаагүй.

Тус байгууллагын санхүүгийн баримтад Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас 2022 онд дотоод аудит хийж, илэрсэн 8 зөрчилд улсын ахлах байцаагчийн акт тогтоосон ба биелэлтийг 100% хангасан байна.

**2.3 Аудитын арга, аргачлал**

Дотоод аудитаар байгууллагын удирдлагад дотоод аудитын зорилго, хэрэгжүүлэх зарчим, ёс зүйн дүрмийг танилцуулж, засаглал, эрсдэлийн удирдлага болон дотоод хяналтын тогтолцооны талаар асуулга авсан. Мөн аудитын хамрах хүрээнд багтсан асуудлуудыг байгууллагаас олж авсан мэдээлэл, бичиг баримтад дүн шинжилгээ хийж, түүврийн аргаар сорил хийлээ. Аудитын эдгээр горимын үр дүнд дотоод аудитын баг хангалттай нотолгоо цуглуулж аудитын дүгнэлтээ гаргасан болно. Дотоод аудитыг хэрэгжүүлэхэд дараах хууль эрх зүйн баримтуудыг эх үүсвэр болгон ашигласан болно. Үүнд:

- Дотоод аудитын мэргэжлийн практикийн олон улсын стандарт
- Улсын салбарын дотоод аудитын гарын авлага
- Хөдөлмөрийн тухай хууль
- Төсвийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмч хөрөнгөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль
- Цалин хөлс олгохтой холбоотой Монгол улсын Засгийн Газрын тогтоол шийдвэрүүд

### 3. БАЙГУУЛЛАГЫН САЙН ТУРШЛАГА

Дархан сум нь 2023 онд ISO 9001:2016 стандарт, үүрэг даалгаврын хэрэгжилтийн дотоод ERP систем, өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийн дотоод ERP системийг нэвтрүүлсэн.

#### 3.1 Засаглалын талаар

Байгууллагын засаглалын төлөвшлийн үнэлгээг 8 шалгуур үзүүлэлтээр үнэлэхэд 3-р түвшин буюу томъёолсон түвшинд байгаа ба Засаглах удирдлага үйл ажиллагааны журамтай, байнгын үйл ажиллагаатай, зөвхөн шаардлагатай үед дотоод аудит хийдэг, ажилтнууд үнэт зүйлсээ эрхэмлэн, ёс зүйтэй ажиллаж байгаа эсэхийг үнэлэх системтэй, гадаад ба дотоод тайлагналд стандарт тогтоож мөрддөг. Ил тод байдлыг засаглалын хамгийн чухал үзүүлэлт гэж тунхаглан хэрэгжүүлдэг. Олон нийтэд зохих мэдээллийн ил тод гаргаж мэдээлдэг байна.

Дараагийн түвшинд орохын тулд дотоод аудитын нэгжийн үүргийг тодорхойлж, ур чадвартай ажилтан олж авах, засаглах удирдлага стратеги зорилгоо боловсруулахдаа эрсдэлийн дуршилын түвшинг тодорхойлон үнэлгээ хийж, бууруулах арга хэмжээг авах, ёс зүй, үнэт зүйлсийн талаар байнгын сургалт, хэлэлцүүлэг хийх шаардлагатай.

#### 3.2 Эрсдэлийн удирдлагын талаар

Байгууллагын эрсдэлийн удирдлагын төлөвшлийг 7 шалгуур үзүүлэлтээр үнэлэхэд 2-р түвшинд буюу давтамжтай түвшинд байгаа ба гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийг тодорхойлж үнэлдэг боловч стратеги, зорилго зорилттой уялдаагүй, том хэмжээний төсөл арга хэмжээнд нэг удаагийн эрсдэлийн үнэлгээ хийдэг. Эрсдэлийн талаар ойлголт зөвхөн удирдлагын түвшинд тогтсон боловч эрсдэлийг удирдаж байгаад дүн шинжилгээ хийдэггүй. Байгууллагын эрсдэлийн үнэлгээ хийх явцдаа залиланг харгалзан үздэггүй.

Эрсдэлийн удирдлагын түвшинг ахиулахын тулд гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийг тодорхойлж үнэлэх, байгууллагын эрсдэлийн бүртгэл хөтлөх, ангилалд /стратегийн, үйл ажиллагааны, хүний нөөцийн, санхүүгийн, хууль тогтоомжийн нийцлийн, мэдээлэл технологийн гэх мэт/ үнэлгээ хийх, эрсдэл бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах, эрсдэлийн үнэлгээ хийх явцдаа залиланг харгалзан үзэх хэрэгтэй.

### 3.3 Дотоод хяналтын системийн талаар

Байгууллагын дотоод хяналтын тогтолцооны төлөвшлийг 7 шалгуур үзүүлэлтээр үнэлэхэд 2-р түвшинд буюу давтамжтай түвшинд байгаа ба Засаглах болон гүйцэтгэх удирдлага хоорондоо хараат бус боловч Засаглах удирдлагаас гүйцэтгэх удирдлагад хяналт тавих үйл ажиллагаа нь хягаарлагдмал, байгууллагын түвшинд хэрэгжүүлэх дотоод хяналтын журам боловсруулан баталсан боловч дотоод хяналтын үйл ажиллагаа сул байна. Дотоод хяналтын үйл ажиллагааны талаар дотооддоо мэдээлэл дамжуулах үйл явц байгаа боловч зарим дутагдалтай талууд байдаг. Байгууллагын дотоод хяналтын үйл ажиллагааны сул тал, эрсдэлийн талаар удирдлагад мэдээлэх үйл явц тогтсон.

Дараагийн түвшинд шилжихэд хэрэглэгчийн шаардлагыг хангах замаар сэтгэл ханамжийг нь дээшлүүлэх зорилгоор чанарын менежментийн тогтолцоо ISO9001:2016 стандартыг хэрэгжүүлэхэд боловсруулсан журмуудыг Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын хавсралт "Аж ахуй нэгж байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам"-тай нийцүүлэн дотоод хяналтыг хийх, дотоод хяналтын үйл ажиллагааг эрсдэлийн үнэлгээтэй уялдуулан байнга шинэчлэх, "шүгэл үлээх" гэх мэт мэдээллийг сувгуудыг зохистой ашиглах, дотоод хяналтын үйл ажиллагааг байнга үнэлж, албажуулах шаардлагатай байна.

## 4.АУДИТЫН ҮР ДҮН

### 4.1 Засаглалын хүрээнд

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Илэрсэн асуудал 1</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Тушаал шийдвэрийн бичвэр хэсгийг хянадаггүй, улирлыг буруу, огноог алдаатай бичсэн байна. |
| <b>Асуудлын ангилал</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Нөлөө багатай.                                                                            |
| <b>Бодит байдал:</b><br>Тус газрын 2023, 2024 оны тушаал шийдвэртэй танилцахад ур чадварын нэмэгдэл олгох 2023 оны Б/59, Б/101, 2024 оны Б/147 тушаалын бичвэр хэсэгт сар, улиралыг буруу бичсэн байна. Тухайлбал 2023 оны Б/59 тушаалаар 2023 оны 3 дугаар улирлын ур чадварын нэмэгдлийг олгохоор тушаал гарч олгожээ. Гэтэл уг тушаалд "...2 дугаар улиралд ур чадварын нэмэгдлийг олгосугай." гэсэн байгаа нь хугацааны хувьд зөрчилтэй байна. |                                                                                           |
| <b>Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:</b><br>Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 16 дугаар зүйлийн 16.5.1.төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах; Засгийн газрын 2020 оны 246 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Албан хэрэг хөтлөлтийн нийтлэг журам"-ын 3 дугаар                                                                                          |                                                                                           |

## ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН БАРИМТ: АБ4000

зүйлийн 3.1.7.1 дэх заалтад " бичвэрийн агуулга монгол хэлний өгүүлбэр зүй, найруулга, зөв бичих дүрэмд нийцсэн, энгийн, тодорхой, хоёрдмол утгагүй, аман ярианы болон нутгийн аялга хэлц, этгээд, бүдүүлэг үг хэрэглээгүй, санаагаа зөв илэрхийлсэн байх"

### Асуудлын үндсэн шалтгаан :

- Байгууллагын бичиг хэргийн ажилтан, удирдлагын мэдлэг, ур чадвар хангалтгүй, дотоод хяналт, удирдлагын зүгээс тавих хяналт хангалтгүй .

### Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:

-Хууль журмын хэрэгжилт хангагдахгүй байх

-Удирдлага дотоод хяналтын багаас тавих хяналт сул, ажлын уялдаа холбоо муу

### Зөвлөмж:

Цаашид тушаалыг үнэн зөв, ямар цаг хугацааг хамаарч буйд хяналт тавьж шаардлагад нийцэхүйц гаргаж ажиллах.

## 4.2 Эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| <b>Илэрсэн асуудал 2</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Эрсдэлийн үнэлгээ хийгдээгүй байна. |
| <b>Асуудлын ангилал</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Нөлөө ихтэй                         |
| <b>Бодит байдал:</b><br>Эрсдэлийн бодлого журамтай боловч, байгууллагын үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлүүдийг судлан бүртгэж, үнэлдэггүй.                                                                                                                                                                                                                              |                                     |
| <b>Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:</b><br>Монгол улсын Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Аж ахуйн нэгж дотоод хяналт зохион байгуулах нийтлэг журам"-ын 3.4 дэх заалтыг дотоод хяналтын үйл ажиллагаанд тогтмол хэрэгжүүлж ажиллах.                                                                                                               |                                     |
| <b>Асуудлын үндсэн шалтгаан:</b><br>Эрсдэлийн үнэлгээний ерөнхий ойлголт, ач холбогдол, үнэлгээ хийх арга аргачилалын талаар холбогдох албан тушаалтанд сургалт зохион байгуулж ажилладаггүй. Эрсдэлийн үнэлгээний талаар ойлголт байхгүй, үнэлгээг хийдэггүй.                                                                                                            |                                     |
| <b>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:</b><br>-Эрсдэлээ тодорхойлоогүй нөхцөлд байгууллага зорилгодоо хүрэхэд саад бэрхшээл тулгарах<br>-Байгууллагын үнэ цэн буурна, төсөв санхүүгийн хүндрэл учирч хэвийн үйл ажиллагаа алдагдана                                                                                                                                  |                                     |
| <b>Зөвлөмж:</b><br>- Байгууллагын ажиллагсдад эрсдэлийн талаар ойлголт өгч, дотоод хяналтын нэгж хариуцсан ажиллагсдыг сургалтанд үе шаттай хамруулж, чадавхжуулах<br>- Байгууллагын удирдлага нь хүний нөөцийн бодлогыг хэрэгжүүлэхдээ эрсдэлийн чиглэлээр ур чадвартай ажилтанг сонгон авахыг эрмэлзэх<br>- Байгууллагын эрсдэлийг бууруулах үе шаттай арга хэмжээ авах |                                     |

#### 4.3 Дотоод хяналтын хүрээнд:

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Илэрсэн асуудал 3</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Дотоод хяналтын нэгж, ажилтан байхгүй дотоод хяналтын төлөвлөгөө боловсруулаагүй байна. |
| <b>Асуудлын ангилал</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Нөлөө ихтэй                                                                             |
| <b>Бодит байдал:</b><br>Байгууллагад дотоод аудитын нэгж, ажилтан байхгүй. Аливаа зөрчил асуудлыг тухайн үед нь илрүүлж залруулдаг ч энэ нь хангалтгүй байна.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                         |
| <b>Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:</b><br>Монгол улсын Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Аж ахуйн нэгж дотоод хяналт зохион байгуулах нийтлэг журам"-ын 3.4 дэх заалтыг дотоод хяналтын үйл ажиллагаанд тогтмол хэрэгжүүлж ажиллах.                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                         |
| <b>Асуудлын үндсэн шалтгаан:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Дотоод хяналтын нэгж жилийн төлөвлөгөө боловсруулаагүй, дотоод хяналтын чиглэлээр ажил зохион байгуулаагүй ажлын хариуцлага алдсан.</li> <li>- Дотоод аудитын нэгж байхгүй, гүйцэтгэх удирдлагад энэ тухай ойлголт байхгүй.</li> </ul>                                                                                                                                                                            |                                                                                         |
| <b>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:</b><br>Байгууллагад төсөв, санхүүгийн алдагдал хүлээх, ажилтан албан хаагчийг хохироох, хүүхдийн хоолны илчлэг норм, эрүүл аюулгүй байдал алдагдах, төсвийн зарцуулалт, үйл ажиллагаанд тавих хяналт суларна.                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                         |
| <b>Зөвлөмж:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Монгол Улсын Засгийн Газрын 2011 оны 311-р тогтоолоор баталсан "Аж ахуйн нэгж дотоод хяналт зохион байгуулах нийтлэг журам"-ын 3.4-д заалтыг дотоод хяналтын үйл ажиллагаанд тогтмол хэрэгжүүлж ажиллах</li> <li>- Тушаал шийдвэрийн биелэлтэнд хяналт тавих, улирал бүр тайланг байгууллагын удирдлагад танилцуулах, хамт олны хурлаар хэлэлцэх</li> <li>- Ажил үүргийн хуваарийг сайжруулах, эзэнжүүлэх шаардлагатай.</li> </ul> |                                                                                         |

##### 4.3.1.Санхүүгийн үйл ажиллагаа

|                                                                                                                                                                                       |                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Илэрсэн асуудал 4</b>                                                                                                                                                              | Ур чадварын нэмэгдлийг тушаал шийдвэргүй, тушаалын хувиас илүү хувиар тооцон олгосон. |
| <b>Асуудлын ангилал</b>                                                                                                                                                               | Нөлөө ихтэй                                                                           |
| <b>Бодит байдал :</b><br>2024 оны цалингийн баримтыг шалгахад ур чадварын нэмэгдэл олгох тушаал гараагүй байхад 562.5 мянган төгрөгийн нэмэгдлийг үндэслэлгүй олгосон зөрчил илэрлээ. |                                                                                       |

**Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:**

Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 5.1.5 "хариуцлагатай байх", 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 "төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Төрийн үйлчилгээний албан хаагчид ур чадварын нэмэгдэл олгох нийтлэг журам"-ын 2. "Төрийн үйлчилгээний албан хаагчид ур чадварын нэмэгдэл олгох асуудлыг тухайн байгууллагын төсвийн шууд захирагч шийдвэрлэнэ.", Хүн амын бодлого, хөдөлмөрийн сайд, Сангийн сайдын 1996 оны 63/104 дүгээр хамтарсан тушаалаар батлагдсан "Төрийн үйлчилгээний албаны түгээмэл мэргэжлийн албан хаагчдад ур чадварын нэмэгдэл олгох нийтлэг журам"-ын 5. "Ажилтанд олгож байгаа ур чадварын нэмэгдлийг заасан хязгаарт багтаан нэмэгдүүлэх, бууруулах асуудлыг улирал бүр хэлэлцэн шийдвэрлэж байна"

**Асуудлын үндсэн шалтгаан :**

- Байгууллагын дарга, нягтлан бодогчийн хууль эрх зүйн мэдлэг дутмаг,
- Нягтлан бодогч нэмэгдлийн тушаалыг тулган баталгаажуулаагүй
- Эрх бүхий байгууллагаас батлан гаргасан дүрэм журмын хэрэгжилтийг ханган ажиллаагүй
- Дээд шатны байгууллагаас хяналт тавьж ажиллаагүй

**Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:**

- Цалин хөлсийг илүү болон дутуу тооцсоны улмаас төсөв, санхүүгийн алдагдал хүлээх
- Албан хаагчийг хохироох

**Акт:**

Тушаал шийдвэргүй олгосон ур чадварын нэмэгдэл 562.5 мянган төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр Улсын ахлах байцаагчийн акт тогтоолоо.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Илэрсэн асуудал 5</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Шатахуун зарцуулахдаа шаардах хуудас, жолоочийн тооцооны хуудсыг дутуу бүрдүүлсэн байна. |
| <b>Асуудлын ангилал</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Нөлөө ихтэй                                                                              |
| <b>Бодит байдал:</b><br><p>Тус байгууллагын 2023, 2024 оны шатахуун зарцуулалтын тайлан баримтыг шалгахад шатахууны талон олгохдоо шаардах хуудас бичүүлдэггүй, хүлээлгэн өгсөн шатахууны тайлан тооцоог эргэн хянадаггүй, тооцоо нийлдэггүй байна.</p> <p>2024 оны 1-6 дугаар сарын баримтыг тулган шалгахад шатахуун зарцуулж хийсэн ажлын дэлгэрэнгүй тайлан байх боловч 7,000.0 мянган төгрөгийн шатахууныг жолоочийн тооцооны хуудасгүй зарцуулсан байна.</p> |                                                                                          |
| <b>Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:</b><br><p>Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 5.1.5 дахь заалтад "хариуцлагатай байх", 6 дугаар</p>                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                          |

**ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН БАРИМТ: АБ4000**

зүйлийн 6.4.1 дэх заалтад "төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно", 20 дугаар зүйлийн 20.1.4-д "хүчин төгөлдөр бус анхан шатны баримтаар, эсхүл анхан шатны баримтаар баталгаажаагүй ажил, гүйлгээг бүртгэхгүй байх"

**Асуудлын үндсэн шалтгаан:**

Холбогдох албан хаагчид тайлан тооцоог нийлдэггүй, зарцуулалтыг эргэн хянахгүй байна.

**Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:**

- Шатахууны зардал өсч санхүүгийн алдагдал хүлээх
- Анхан шатны баримтгүй зарцуулсанаас акт, торгууль тогтоолгох

**Албан шаардлага:**

Шаардах хуудас, жолоочийн тооцооны хуудасгүй зарцуулсан 7,000.0 төгрөгийн зөрчлийн давтан гаргахгүй байхыг анхааруулж Улсын ахлах байцаагчийн албан шаардлага хүргүүллээ.

**4.3.2.Бусад хяналтын үйл ажиллагаа:**

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Илэрсэн асуудал 6</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Элэгдлээрээ анхны өртгөө нөхсөн ашиглаж байгаа хөрөнгийг дахин үнэлээгүй байна. |
| <b>Асуудлын ангилал</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Нөлөө багатай                                                                   |
| <b>Бодит байдал :</b><br>Үндсэн хөрөнгийн дансанд элэгдлээрээ өртгөө нөхсөн ашиглагдахгүй байгаа болон ашиглагдаж байгаа 3 нэр төрлийн 3 ширхэг 1,774.3 мянган төгрөгийн хөрөнгө бүртгэлтэй байна.                                                                                                                                                                                                            |                                                                                 |
| <b>Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:</b><br>Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангасан байх", 5.1.5 дахь заалтад "хариуцлагатай байх"УСНББОУС-ын үндсэн хөрөнгө 17-ийн 49 дэх заалт "Дахин үнэлэгдсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь дансны үнээс материаллаг ялгаатай байвал цаашид дахин үнэлэх зайлшгүй шаардлагатай" гэж заасантай нийцэхгүй байна |                                                                                 |
| <b>Асуудлын үндсэн шалтгаан :</b><br>Нягтлан бодогч, няравын мэдлэг, хариуцлагаас хамаарч хөрөнгийн бүртгэл алдаатай бүртгэгдсэн.                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                 |
| <b>Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Хууль журмын хэрэгжилт хангагдахгүй байх;</li> <li>- Санхүүгийн тайлан буруу гарах;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                 |
| <b>Зөвлөмж:</b><br>Холбогдох хууль тогтоомж журам зааврын дагуу ашиглаж байгаа элэгдэл тооцсон хөрөнгийг шийдвэр гаргах байгууллагад уламжлан дахин үнэлж, тайланд тусгах талаар зөвлөмж өглөө.                                                                                                                                                                                                               |                                                                                 |

**ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН БАРИМТ: АБ4000**

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
| <b>Илэрсэн асуудал 7</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Анхан шатны баримтын бүрдэл хангалтгүй. |
| <b>Асуудлын ангилал</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Нөлөө багатай                           |
| Тайлант онуудын санхүүгийн баримтын анхан шатны баримтын бүрдэлийг шалгахад Томилолтын тооцооны хуудсанд ирсэн явсан он сар өдөр бичээгүй, бараа материалын тайланд орлогын баримт байхгүй, 2024 онд 188 хүүхдэд өгсөн дархлуужуулалтын багцын гардуулалтын тайлан байхгүй зэрэг зөрчлүүд илэрлээ.                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                         |
| <b>Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                         |
| Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх заалт "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно", 13.5 дахь заалтад "Анхан шатны баримтад түүнийг үйлдсэн, зөвшөөрсөн буюу шалгасан ажилтан гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарснаар уг баримт хүчин төгөлдөр болно. Цахим хэлбэрээр бүрдүүлсэн анхан шатны баримт нь цахим гарын үсгээр баталгаажсан байна", 13.6 дахь заалтад "Анхан шатны баримтын үнэн зөвийг түүнийг үйлдсэн, зөвшөөрсөн, шалгаж хүлээн авсан ажилтан хариуцна", гэсэн байна. |                                         |
| Асуудлын үндсэн шалтгаан :                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                         |
| - Дотоод хяналт сул;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                         |
| -Удирдлага, нягтлан бодогчийн эрх зүйн мэдлэг дутуу                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                         |
| Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                         |
| -Хууль журмын хэрэгжилт хангагдахгүй байх;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                         |
| -Санхүүгийн алдагдал хүлээх;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                         |
| Зөвлөмж:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                         |
| Нярав анхан шатны баримтыг иж бүрэн үнэн зөв бүрдүүлэх, түүнийг нягтлан бодогч шалгаж хүлээж авч байх                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                         |

## 5. НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

Дотоод аудитаар танай байгууллагад "САЙЖРУУЛАХ ШААРДЛАГАТАЙ" гэсэн дүгнэлтийг өгч байна.

| Дүгнэлтийн төрөл        | Дүгнэлтийн тайлбар                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Сайжруулах шаардлагатай | Байгууллагын засаглал, эрсдэлийн удирдлага болон дотоод хяналтын үйл явцын төлөвшил нь "давамжтай" буюу 2-р түвшинд байна гэж үнэлсэн.<br>Аудитаар илэрсэн асуудлуудын 57.1 %-аас дээш "нөлөө ихтэй" гэж үзсэн. |

**Дүгнэлт:****Засаглалын хүрээнд:**

Байгууллагын эрсдэлийн удирдлагын бодлого журамтай боловч эрсдэлээ зөв тодорхойлоогүй, байгууллагын эрсдэлд чиглэсэн дотоод хяналт үр нөлөө багатай байна.

**Эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд:**

Байгууллагын хэмжээнд эрсдлийн түвшинг тогтоож, бодлого журам баталсан боловч эрсдэлийг шинэчилдэггүй, эрсдэлийн үнэлгээ хийдэггүй, эрсдэлийн удирдлагын болон үйл явц нь бүрэн тогтоогүй, байгууллагын эрсдлийн үнэлгээ хийх явцдаа залиланг харгалзан үздэггүй байна.

**Дотоод хяналтын хүрээнд:**

Засаглах удирдлагаас гүйцэтгэх удирдлагын дотоод хяналтыг хэрхэн бүрдүүлж хэрэгжүүлж байгаад хяналт тавьдаггүй, дотоод хяналтын бодлого журам боловсруулаагүй дотоод хяналтын нэгжгүй, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналтыг хэрэгжүүлдэггүй байна.

**Зөвлөмж:****Засаглалын хүрээнд:**

- 2025 оноос шинээр мөрдөх байгууллагын стратеги төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж Засаглах удирдлагаар батлуулах;

- Удирдлагын тушаал шийдвэрийг гаргахдаа албан хэрэг хөтлөлтийн стандартыг дагаж мөрдөх, төсөлд хяналт тавьж хэвших;

- Удирдлагаас гаргаж буй шийдвэр болон байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллах;

**Эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд:**

- Эрсдэлийн баг нэгжийг байгуулж, байнгын үйл ажиллагааг ханган ажиллах

- Эрсдэлийг тооцож, эрсдэлийн бүртгэлийг хийж холбогдох үнэлгээг шаардлагатай бүх тохиолдолд хийж эрэмбэлдэг байх;

- Байгууллагын эрсдэлийн үнэлгээ хийх явцдаа залиланг харгалзан үзэх;

- Эрсдэлийн үнэлгээний үр дүнг бүртгэлжүүлж эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээг цаг алдахгүй хэрэгжүүлдэг байх;

**Дотоод хяналтын хүрээнд:**

- Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын хавсралт "Аж ахуй нэгж байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг

журам"-ын 4 дүгээр зүйлд заасан хяналт шалгалтын үйл ажиллагааг бүрэн хэрэгжүүлж тайлагнах;

ТАЙЛАН БЭЛТГЭСЭН:

ДОТООД АУДИТОР, САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ  
ШАЛГАЛТЫН УЛСЫН БАЙЦААГЧ

М.ГАНЦЭЦЭГ

ДОТООД АУДИТОР, САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ  
ШАЛГАЛТЫН УЛСЫН БАЙЦААГЧ

Ш.ОТГОН

ТАЙЛАН ХЯНАСАН:

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ ДОТООД АУДИТЫН  
ГАЗРЫН ДАРГА

Л.ДАГИЙСҮРЭН

ТАНИЛЦСАН:

ДАРХАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН  
ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Ц.АМАРЗАЯА

НЯГТЛАН БОДОГЧ

Ж.ЦОГБАЯР

Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын ЗДТГазрын  
2023, 2024 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд хийсэн дотоод аудитаар  
тогтоогдсон зөрчил төлбөрийн жагсаалт

Төсвийн  
2025 он

| №   | Хариуцаж хувий<br>оёсг нэр | Албан тушаал                                               | Зөрчил төлбөрийн товч утга                                                                                  | Ахтын дугаар | Албан<br>шаардлагын<br>дугаар | Нийт дүн  | Үүнээс                        |                                                |                                      | Зөвлөмж өгөх |
|-----|----------------------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------------------------------|-----------|-------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------|--------------|
|     |                            |                                                            |                                                                                                             |              |                               |           | Төсвөрт<br>төвлөрүүлэх<br>дүн | Тухайн<br>байгууллага<br>хувь хүний<br>далсанд | Хуулийн<br>байгууллагад<br>шилжүүлэх |              |
| 1   | Ц.Амарзаяа<br>Ж.Цогбаяр    | Даргын үүргийг түр<br>орлон гүйцэтгэгч,<br>нэгтгэвч бодогч | Тушаал шийдвэрийн бичлээр хэсгийг хянадаггүй,<br>угарлыг буруу, огноог алдаатай бичдэг                      |              |                               |           |                               |                                                |                                      | Зөвлөмж      |
| 2   | Ц.Амарзаяа<br>Ж.Цогбаяр    | Даргын үүргийг түр<br>орлон гүйцэтгэгч,<br>нэгтгэвч бодогч | Эрсдэлээ үнэлдэггүй, баг, нэгжгүй                                                                           |              |                               |           |                               |                                                |                                      | Зөвлөмж      |
| 3   | Ц.Амарзаяа<br>Ж.Цогбаяр    | Даргын үүргийг түр<br>орлон гүйцэтгэгч,<br>нэгтгэвч бодогч | Байгууллага дотоод, хяналтын нэгжгүй, бодлого<br>журамгүй байна.                                            |              |                               |           |                               |                                                |                                      | Зөвлөмж      |
| 4   | Ц.Амарзаяа<br>Ж.Цогбаяр    | Даргын үүргийг түр<br>орлон гүйцэтгэгч,<br>нэгтгэвч бодогч | Элэгдлээрээ аномы ертөө нөхсөн ашиглаж<br>байгаа хэрэгнийг дахин үнэлэхгүй байна.                           |              |                               |           |                               |                                                |                                      | Зөвлөмж      |
| 5   | Ц.Амарзаяа<br>Ж.Цогбаяр    | Даргын үүргийг түр<br>орлон гүйцэтгэгч,<br>нэгтгэвч бодогч | Санхүүгийн баримтанд анхын шатны баримтын<br>бүрдэл дутуу                                                   |              |                               | 562,500   | 562,500                       |                                                |                                      | Зөвлөмж      |
| 6   | Ц.Амарзаяа<br>Ж.Цогбаяр    | Даргын үүргийг түр<br>орлон гүйцэтгэгч,<br>нэгтгэвч бодогч | Ур чадварын нэмэгдлийг тушаал шийдвэргүй,<br>тушаалын хүнийс илүү хувиар тооцон олгосон.                    | 23-06-25/48  |                               | 7,000,000 |                               |                                                |                                      |              |
| 7   | Ц.Амарзаяа<br>Ж.Цогбаяр    | Даргын үүргийг түр<br>орлон гүйцэтгэгч,<br>нэгтгэвч бодогч | Шатахуун зарцуулахдаа шаардах хуудас,<br>жолоочийн тооцооны хуудсыг үнэн зөв бүрдүүлэн<br>тайланг хаяж байх | 23-06-25/44  |                               |           |                               |                                                | 7,000,000                            |              |
| Дүн |                            |                                                            |                                                                                                             |              |                               | 7,562,500 | 562,500                       | -                                              | -                                    | 7,000,000    |

Жагсаалт гаргасан: Санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын байцаагч

М.Гандицэг



ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН  
САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАР  
УЛСЫН АХЛАХ БАЙЦААГЧИЙН АКТ

2025 оны 06 сарын 13 өдөр

Дугаар 23-06-25/48

Дархан

УР ЧАДВАРЫН НЭМЭГДЭЛ  
ТӨЛҮҮЛЭХ ТУХАЙ

Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын баталсан Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газрын 2025 онд хийх хяналт шалгалтын төлөвлөгөө, 2025 оны 05 дугаар сарын 19-ний өдрийн 23-06-25-02/17 дугаар удирдамжийн дагуу Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2023, 2024 оны үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Дотоод аудитаар ажилтанд ур чадварын нэмэгдэл олгох тушаал гараагүй байхад 562.5 мянган төгрөгийн нэмэгдлийг үндэслэлгүй олгосон зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 5.1.5 "хариуцлагатай байх", 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 "төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Төрийн үйлчилгээний албан хаагчид ур чадварын нэмэгдэл олгох нийтлэг журам"-ын 2. "Төрийн үйлчилгээний албан хаагчид ур чадварын нэмэгдэл олгох асуудлыг тухайн байгууллагын төсвийн шууд захирагч шийдвэрлэнэ.", Хүн амын бодлого, хөдөлмөрийн сайд, Сангийн сайдын 1996 оны 63/104 дүгээр хамтарсан тушаалаар батлагдсан "Төрийн үйлчилгээний албаны түгээмэл мэргэжлийн албан хаагчдад ур чадварын нэмэгдэл олгох нийтлэг журам"-ын 5. "Ажилтанд олгож байгаа ур чадварын нэмэгдлийг заасан хязгаарт багтаан нэмэгдүүлэх, бууруулах асуудлыг улирал бүр хэлэлцэн шийдвэрлэж байна" гэснийг тус тус зөрчсөн байна.

Монгол Улсын Төсвийн тухай хуулийн 69 дүгээр зүйлийн 69.1, 69.4 дэх, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.12.2 дахь, Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Дотоод аудитын дүрэм"-ийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1 дэх, 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь заалтуудыг тус тус үндэслэн **ТОГТООХ** нь:

4835010790

1.Үндэслэлгүй илүү олгосон ур чадварын нэмэгдэл 562.5 мянган төгрөгийг Дархан сумын Засаг даргын Тамгын газрын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Амарзаяа, нягтлан бодогч Ж.Цогбаяр нараар төлүүлж, төсвийн орлогод төвлөрүүлэх.

2.Дээрх төлбөр 562.5 мянган төгрөгийг Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны актын төлбөр орлого /рд:4270592/ Төрийн сан банкны MN8700900100190000986 тоот дансанд 2025 оны 07 дугаар сарын 31-ний дотор төвлөрүүлэхийг Дархан сумын Засаг даргын Тамгын газрын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Амарзаяа, нягтлан бодогч Ж.Цогбаяр нарт хариуцуулав.

Эс зөвшөөрвөл Захиргааны ерөнхий хуулийн 92 дугаар зүйлийн 92.1 дэх заалтад "Хуульд өөрөөр заагаагүй бол иргэн, хуулийн этгээдээс түүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зөрчсөн гэж үзвэл холбогдох захиргааны актыг хууль болон зорилгодоо нийцэж байгаа эсэх талаар хянуулахаар гомдол гаргах эрхтэй" бөгөөд актыг мэдэгдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор дээд шатны захиргааны байгууллагад, эсхүл гомдол хянан шийдвэрлэх чиг үүрэг бүхий захиргааны байгууллагад гаргахыг дурдсугай.

#### АКТ

ТОГТООСОН:

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН  
УЛСЫН АХЛАХ БАЙЦААГЧ



Л.ДАГИЙСҮРЭН

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН  
УЛСЫН БАЙЦААГЧ



М.ГАНЦЭЦЭГ

ТАНИЛЦАЖ ЗӨВШӨӨРСӨН:

ДАРХАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН  
ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ  
ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ  
Ц.АМАРЗАЯА

НЯГТЛАН БОДОГЧ

Ж.ЦОГБАЯР



Санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын ахлах байцаагчийн 2025 оны 06 сарын 23 өдрийн 23-06-25/188 дугаар алтын хавсралт

2024 оны тушаалгүй олгосон ур чадварын нэмэгдлийн жагсаалт

| Дархан-Уул аймаг |           |            |                   |                           |      |     |              |                  |                             |                      |              |                     |
|------------------|-----------|------------|-------------------|---------------------------|------|-----|--------------|------------------|-----------------------------|----------------------|--------------|---------------------|
| №                | Овог      | Нэр        | Регистрийн дугаар | Ангилал, зэрэглэл, шатлал | Он   | Сар | Үндсэн цалин | Бодлогдсон цалин | Ур чадварын нэмэгдэл (хувь) | Ур чадварын нэмэгдэл | Илүү олгосон | Тайлбар             |
| 1                | Энхтайван | Түвшинтөгс | TB83011526        | ТУ-1-1                    | 2024 | 1   | 750,000.00   | 750,000.00       | 25.00                       | 187,500.00           | 187,500.00   | тушаалд нэр байхгүй |
| 2                | Энхтайван | Түвшинтөгс | TB83011526        | ТУ-1-1                    | 2024 | 2   | 750,000.00   | 750,000.00       | 25.00                       | 187,500.00           | 187,500.00   | тушаалд нэр байхгүй |
| 3                | Энхтайван | Түвшинтөгс | TB83011526        | ТУ-1-1                    | 2024 | 3   | 750,000.00   | 750,000.00       | 25.00                       | 187,500.00           | 187,500.00   | тушаалд нэр байхгүй |
|                  |           |            |                   |                           |      |     |              |                  |                             |                      | 562,500.00   |                     |

Жагсаалт гаргасан; Санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын байцаагч

М.Ганцэцэг





ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН  
САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАР  
УЛСЫН АХЛАХ БАЙЦААГЧИЙН  
АЛБАН ШААРДЛАГА

2025 оны 06 сарын 13 өдөр

Дугаар 23-06-25/44

Дархан

ЗӨРЧИЛ АРИЛГУУЛАХ ТУХАЙ

Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын баталсан Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газрын 2025 онд хийх хяналт шалгалтын төлөвлөгөө, 2025 оны 05 дугаар сарын 19-ний өдрийн 23-06-25-02/17 дугаар удирдамжийн дагуу Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2023, 2024 оны үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Тус байгууллагын 2023, 2024 оны шатахуун зарцуулалтын тайлан баримтыг шалгахад шатахууны талон олгохдоо шаардах хуудас бичүүлдэггүй, хүлээлгэн өгсөн шатахууны тайлан тооцоог эргэн хянадаггүй, тооцоо нийлдэггүй байна.

2024 оны 1-6 дугаар сарын баримтыг тулган шалгахад шатахуун зарцуулж хийсэн ажлын дэлгэрэнгүй тайлан байх боловч 7,000.0 мянган төгрөгийн шатахууныг жолоочийн тооцооны хуудасгүй зарцуулсан байгаа Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 5.1.5 дахь заалтад "хариуцлагатай байх", 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх заалтад "төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно", 20 дугаар зүйлийн 20.1.4-д "хүчин төгөлдөр бус анхан шатны баримтаар, эсхүл анхан шатны баримтаар баталгаажаагүй ажил, гүйлгээг бүртгэхгүй байх" гэснийг зөрчсөн байна.

Иймд Төсвийн тухай хуулийн 69 дүгээр зүйлийн 69.1, 69.4 дэх, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.9.8, Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Дотоод аудитын дүрэм"-ийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь заалтуудыг тус тус үндэслэн илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгуулахаар **ШААРДАХ нь**:

1.17000152

1. Анхан шатны баримтыг иж бүрэн, үнэн зөв бүрдүүлж гүйлгээ хийж баталгаажуулж байх

2. Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2, Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Дотоод аудитын дүрэм"-ийн 10.2 дахь заалтын дагуу албан шаардлагаар өгөгдсөн үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлж холбогдох арга хэмжээ авч ажиллах, биелэлтийг 2025 оны 07 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газарт албан бичгээр ирүүлэх.

Эс зөвшөөрвөл Захиргааны ерөнхий хуулийн 92 дугаар зүйлийн 92.1 дэх заалтад "Хуульд өөрөөр заагаагүй бол иргэн, хуулийн этгээдээс түүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зөрчсөн гэж үзвэл холбогдох захиргааны актыг хууль болон зорилгодоо нийцэж байгаа эсэх талаар хянуулахаар гомдол гаргах эрхтэй" бөгөөд албан шаардлагыг мэдэгдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор дээд шатны захиргааны байгууллагад, эсхүл гомдол хянан шийдвэрлэх чиг үүрэг бүхий захиргааны байгууллагад гаргаж болохыг дурдсугай.

АЛБАН ШААРДЛАГА БИЧСЭН:

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН  
УЛСЫН АХЛАХ БАЙЦААГЧ

Л.ДАГИЙСҮРЭН

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН  
УЛСЫН БАЙЦААГЧ

М.ГАНЦЭЦЭГ

ТАНИЛЦАЖ ХҮЛЭЭН АВСАН:

ДАРХАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН  
ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Ц.АМАРЗАЯА

НЯГТЛАН БОДОГЧ  
НЯРАВ

Ж.ЦОГБАЯР  
Б.ОДЧИМЭГ

# ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН БАРИМТ: АБ 3000

## Илэрсэн асуудлын нэгтгэл

| № | Асуудлын утга                                                                             | Холбогдох ажлын баримтын дугаар | Асуудлын ангилал (нөлөөтэй эсэх) | Нөлөөлөх хууль тогтоомж, дүрэм, журам                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Аудитын тайланд оруулах эсэх |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| 1 | Тушаал шийдвэрийн бичвэр хэсгийг хянадаггүй, улирлыг буруу, огноог алдаатай бичсэн байна. | АБ2003                          | Тийм                             | Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 16 дугаар зүйлийн 16.5.1.төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах; Засгийн газрын 2020 оны 246 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Албан хэрэг хөтлөлтийн нийтлэг журам"-ын 3 дугаар зүйлийн 3.1.7.1 дэх заалтад " бичвэрийн агуулга монгол хэлний өгүүлбэр зүй, найруулга, зөв бичих дүрэмд нийцсэн, энгийн, тодорхой, хоёрдмол утгагүй, аман ярианы болон нутгийн аялга хэлц, этгээд, бүдүүлэг үг хэрэглээгүй, санаагаа зөв илэрхийлсэн байх"       | Тийм                         |
| 2 | Эрсдэлийн үнэлгээ хийгдээгүй байна.                                                       | АБ2003                          | Тийм                             | Монгол улсын Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Аж ахуйн нэгж дотоод хяналт зохион байгуулах нийтлэг журам"-ын 3.4 дэх заалтыг дотоод хяналтын үйл ажиллагаанд тогтмол хэрэгжүүлж ажиллах.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Тийм                         |
| 3 | Дотоод хяналтын нэгж, ажилтан байхгүй дотоод хяналтын төлөвлөгөө боловсруулаагүй байна    | АБ2003                          | Тийм                             | Монгол улсын Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Аж ахуйн нэгж дотоод хяналт зохион байгуулах нийтлэг журам"-ын 3.4 дэх заалтыг дотоод хяналтын үйл ажиллагаанд тогтмол хэрэгжүүлж ажиллах.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Тийм                         |
| 4 | Ур чадварын нэмэгдлийг тушаал шийдвэргүй, тушаалын хувиас илүү хувиар тооцон олгосон.     | АБ2003                          | Тийм                             | Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 5.1.5 дахь заалтад "хариуцлагатай байх", 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх заалтад "төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 123 дугаар зүйлийн 123.1, 123.2, 123.3, 123.7,123.8,123.9 дэх заалт, Засгийн газрын 2019 оны 5 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралт, Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Төрийн үйлчилгээний албан хаагчид ур чадварын нэмэгдэл олгох нийтлэг журам", | Тийм                         |

# ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН БАРИМТ: АБ 3000

Шатахуун зарцуулахдаа шаардах хуудас, жолоочийн тооцооны хуудсыг дутуу бүрдүүлсэн байна.

5

АБ2003

Тийм

Тийм

Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах", 5.1.5 дахь заалтад "хариуцлагатай байх", 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх заалтад "төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно"

Элэгдлээрээ анхны өртөө нөхсөн ашиглаж байгаа хөрөнгийг дахин үнэлээгүй байна.

6

АБ2003

Тийм

Тийм

Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалтад "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангасан байх", 5.1.5 дахь заалтад "хариуцлагатай байх" УСНББОУС-ын үндсэн хөрөнгө 17-ийн 49 дэх заалт "Дахин үнэлэгдсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь дансны үнээс материаллаг ялгаатай байвал цаашид дахин үнэлэх зайлшгүй шаардлагатай"

Санхүүгийн баримтанд анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу

7

АБ2003

Тийм

Тийм

Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангасан байх", 5.1.5 "хариуцлагатай байх", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно", 20 дугаар зүйлийн 20.1.4-д "хүчин төгөлдөр бус анхан шатны баримтаар, эсхүл анхан шатны баримтаар баталгаажаагүй ажил, гүйцэтгэл бүртгэхгүй байх"

Хянасан:

Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газрын дарга

Д.Дагийсүрэн/

Бэлтгэсэн:

Санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын байцаагч

М.Ганцэцэг/

Ш.Отгон/





ДАРХАН-УУЛ АЙМАГ ДАХЬ  
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

# САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН  
ГАЗРЫН 2024 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД  
ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЙЛАН

АУДИТЫН КОД: ДАА-2025/4/НА-СТА-ТШЗ

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг  
дараах хаягаар авна уу.



Дарга, тэргүүлэх аудитор Ш.Мөнхбаяр

Утас: 70373089 Цахим хаяг: munkhbayarsh@audit.gov.mn

Аудитын менежер У.Батсүрэн

Утас: 70373089 Цахим хаяг: batsurenu@audit.gov.mn

Ахлах аудитор С.Батцэцэг

Утас: 70373089 Цахим хаяг: battsetsegs@audit.gov.mn

Аудитор Д.Ариунзаяа

Утас: 70373089 Цахим хаяг: AriunzayaD@audit.gov.mn

Дархан-Уул аймаг

2025 он

ДАРХАН-УУЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын  
2024 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн  
санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: ДАА-2025/4/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас:  
[www.audit.mn](http://www.audit.mn)

Дархан-Уул аймаг  
2025 он

Дарга, тэргүүлэх аудитор Ш.Мөнхбаяр:  
Утас: 70378845  
Цахим хаяг: munkhbayarsh@audit.gov.mn

Ахлах аудитор: С.Батцэцэг  
Утас: 70373089  
Цахим хаяг: battsetsegs@audit.gov.mn

Аудитор: Д.Ариунзаяа  
Утас: 70373089  
Цахим хаяг: Ariunzayad@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

|                                                                            |    |
|----------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ .....                                       | 2  |
| Асуудлыг онцолсон хэсэг.....                                               | 2  |
| 2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ.....                   | 4  |
| 2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан.....                   | 13 |
| 3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА .....                                   | 14 |
| 4. АУДИТЫН ТАЙЛАН .....                                                    | 17 |
| 4.1 Ерөнхий зүйл .....                                                     | 17 |
| 4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал ..... | 18 |
| 4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт.....                            | 18 |
| 4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт .....               | 18 |
| 4.5.1 Завсрын аудитын талаар.....                                          | 18 |
| 4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал .....                              | 18 |
| 5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ .....                                                 | 19 |
| 5.1 Төлбөрийн акт .....                                                    | 19 |
| 5.2 Албан шаардлага.....                                                   | 19 |
| 5.3 Зөвлөмж .....                                                          | 19 |
| 6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ.....                        | 20 |

**Товчилсон үгийн жагсаалт**

|           |                                                                 |
|-----------|-----------------------------------------------------------------|
| АДБОУС    | Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт                   |
| БОАЖГ     | Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар                           |
| БГАУТХ    | Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр хураамж         |
| ЗГНХ,ЗДНХ | Хөрөнгө, Засгийн газрын нөөц хөрөнгө, Засаг даргын нөөц хөрөнгө |
| ЗДТГ      | Засаг даргын тамгын газар                                       |
| ИТХ       | Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хуралд                                   |
| ОНХС      | Орон нутгийн хөгжлийн сан                                       |
| УСНББОУС  | Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт     |



ДАРХАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН  
ТАМГЫН ГАЗАРТ

ДАРХАН-УУЛ АЙМАГ ДАХЬ  
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Бурхантын гудамж-1, 14 дүгээр баг, Дархан сум,  
Дархан-Уул аймаг, 45059,  
Утас: 7037-3089, Факс: (976) 7037-3089  
Цахим шуудан: darkhanuul@audit.gov.mn  
Цахим хуудас: www.audit.mn

2025.02.25

№ 51

танай

-ны №

-т

**Өөрчлөлтгүй дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Бидний дүгнэлтээр санхүүгийн тайлангууд нь 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн санхүүгийн байдал болон тайлант жилийн эцсээрх санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, төсвийн гүйцэтгэлийг бүх материаллаг талаар нь Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв илэрхийлсэн байна.

**Дүгнэлтийн үндэслэл**

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

**Асуудлыг онцлон тэмдэглэсэн хэсэг**

Тайлант онд "Дархан хотын хог тээврийн үйлчилгээний газар" ОНӨААТҮГ-т 380,000.0 мянган төгрөгийн тусгай зориулалтын 2 автомашиныг хүлээлгэн өгч, 97,806.0 мянган төгрөгийн хөрөнгийг үнэ төлбөргүйгээр бүртгэснийг, санхүүгийн тайланд толилуулж тодруулсан байна.

**Аудитын гол асуудал**

Аудитын гол асуудал гэдэг нь тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн чухал нөлөөтэй хэмээн мэргэжлийн шүүн тунгаалтаар бидний авч үзсэн асуудал байна. Гол асуудлыг санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд бүхэлд нь харгалзаж, аудитын санал дүгнэлтээ илэрхийлэхэд авч үзсэн бөгөөд энэхүү гол асуудлын талаар бид тусад нь дүгнэлт гаргахгүй.

4525020129

Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 128 дугаар тогтоолоор төрийн албан хаагчдын цалингийн хэмжээг нэмэгдүүлж, 171 дүгээр тогтоолоор улс төрийн албан хаагчид орон нутгийн нэмэгдэл олгож эхэлснээр цалингийн зардал өнгөрсөн оны гүйцэтгэлээс 16.1 хувиар өссөн байна. Мөн Засгийн газрын 2024 оны 83 дугаар тогтоолоор төрийн захиргааны албан хаагчдад 5 жил тутам мөнгөн урамшуулал олгож эхэлснээр 6 албан хаагчдад 63,168.0 мянган төгрөгийн урамшуулал олгосон байна.

### **Бусад асуудал**

Төсвийн шууд захирагч бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Дархан сумын Засаг даргын тамгын газар нь 2024 онд 6 зорилт арга хэмжээ төлөвлөж, 116 арга хэмжээний хэрэгжилтийг Аймгийн хяналт, шинжилгээ үнэлгээний хэлтэс 95.6 хувиар дүгнэсэн байна.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

### **Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага**

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

### **Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага**

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ш.МӨНХБАЯР

## 2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

### 2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

/төгрөгөөр/

| Дансны код  | Балансын үзүүлэлт                  | Эхний үлдэгдэл           | Эцсийн үлдэгдэл          |
|-------------|------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| <b>1</b>    | <b>ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН</b>     | <b>377,398,817.50</b>    | <b>504,094,287.98</b>    |
| <b>31</b>   | <b>МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ</b>              | 1,000.00                 | -                        |
| <b>312</b>  | <b>Банкинд байгаа бэлэн мөнгө</b>  | 1,000.00                 | -                        |
| <b>3121</b> | <b>Төгрөг</b>                      | 1,000.00                 | -                        |
| 31211       | Төрийн сангийн харилцах            | 1,000.00                 | -                        |
| <b>33</b>   | <b>АВЛАГА</b>                      | <b>16,724,879.53</b>     | <b>16,532,132.00</b>     |
| 33100       | Ажиллагчидтай холбогдсон авлага    | 192,747.53               | -                        |
| <b>335</b>  | <b>Бусад авлага</b>                | <b>16,532,132.00</b>     | <b>16,532,132.00</b>     |
| 3351        | Байгууллагаас авах авлага          | 16,532,132.00            | 16,532,132.00            |
| <b>34</b>   | <b>УРЬДЧИЛГАА</b>                  | -                        | 86,765,280.00            |
| 34600       | Урьдчилж гарсан зардал             | -                        | 86,765,280.00            |
| <b>35</b>   | <b>БАРАА МАТЕРИАЛ</b>              | <b>346,312,937.97</b>    | <b>360,296,875.98</b>    |
| <b>351</b>  | <b>Түүхий эд материал</b>          | <b>288,500.00</b>        | <b>288,500.00</b>        |
| 35130       | Эм боох материал                   | 288,500.00               | 288,500.00               |
| <b>354</b>  | <b>Хангамжийн материал</b>         | <b>346,024,437.97</b>    | <b>360,008,375.98</b>    |
| 35410       | Бичиг хэргийн материал             | 10,962,517.00            | 8,922,567.00             |
| 35420       | Аж ахуйн материал                  | 271,564,140.97           | 277,109,028.98           |
| 35430       | Сэлбэг хэрэгсэл                    | 2,279,600.00             | -                        |
| 35450       | Барилгын засварын материал         | 24,757,720.00            | 20,604,620.00            |
| 35470       | Бусад хангамжийн материал          | 36,460,460.00            | 53,372,160.00            |
| <b>36</b>   | <b>НӨӨЦИЙН БАРАА</b>               | <b>14,360,000.00</b>     | <b>40,500,000.00</b>     |
| 36300       | Тэжээлийн нөөц                     | 7,900,000.00             | 20,000,000.00            |
| 36500       | Буудайн нөөц                       | 6,460,000.00             | 20,500,000.00            |
| <b>2</b>    | <b>ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН</b> | <b>12,140,178,236.50</b> | <b>12,966,303,961.85</b> |
| <b>39</b>   | <b>ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ</b>              | <b>12,140,178,236.50</b> | <b>12,966,303,961.85</b> |
| <b>392</b>  | <b>Биет хөрөнгө</b>                | <b>8,973,587,236.30</b>  | <b>8,754,300,438.51</b>  |
| 39201       | Барилга, байгууламж, орон сууц     | 8,069,286,757.20         | 8,069,286,757.20         |
| 39202       | Хуримтлагдсан элэгдэл              | (748,521,024.76)         | (1,030,577,060.56)       |
| 39203       | Авто-тээврийн хэрэгсэл             | 46,072,900.00            | 25,000,000.00            |
| 39204       | Хуримтлагдсан элэгдэл              | (23,106,233.12)          | (7,994,444.32)           |
| 39205       | Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)  | 550,827,222.00           | 588,398,080.50           |
| 39206       | Хуримтлагдсан элэгдэл              | (222,816,519.95)         | (206,934,785.72)         |
| 39207       | Тавилга, аж ахуйн эд хогшил        | 292,196,149.56           | 430,300,964.28           |
| 39208       | Хуримтлагдсан элэгдэл              | (141,701,285.08)         | (136,994,517.47)         |
| 39209       | Зам, гүүрийн байгууламж            | 294,846,584.00           | 294,846,584.00           |
| 39210       | Хуримтлагдсан элэгдэл              | (3,323,728.00)           | (13,151,947.48)          |
| 39214       | Бусад үндсэн хөрөнгө               | 1,581,478,501.59         | 1,577,336,254.24         |
| 39215       | Хуримтлагдсан элэгдэл              | (721,652,087.14)         | (835,215,446.16)         |
| <b>393</b>  | <b>Биет бус хөрөнгө</b>            | <b>3,166,591,000.20</b>  | <b>4,212,003,523.34</b>  |
| 39301       | Програм хангамж                    | 4,774,300.00             | 4,774,300.00             |

|             |                                                                          |                                 |                                 |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| 39302       | Хуримтлагдсан элэгдэл                                                    | (3,649,299.80)                  | (4,436,776.66)                  |
| 39303       | Бусад биет бус хөрөнгө                                                   | 3,165,466,000.00                | 4,211,666,000.00                |
| <b>3</b>    | <b>НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II</b>                                       | <b><u>12,517,577,054.00</u></b> | <b><u>13,470,398,249.83</u></b> |
| <b>4</b>    | <b>НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР</b>                                                    | <b><u>1,000.00</u></b>          | <b><u>-</u></b>                 |
| <b>41</b>   | <b>БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР</b>                                         | <b><u>1,000.00</u></b>          | <b><u>-</u></b>                 |
| <b>413</b>  | <b>Өглөг</b>                                                             | <b><u>1,000.00</u></b>          | <b><u>-</u></b>                 |
| <b>4136</b> | <b>Бусад өглөг</b>                                                       | <b><u>1,000.00</u></b>          | <b><u>-</u></b>                 |
| 41362       | Хувь хүмүүст төлөх өглөг                                                 | 1,000.00                        | -                               |
| <b>5</b>    | <b>ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН</b>                                          | <b><u>12,517,576,054.00</u></b> | <b><u>13,470,398,249.83</u></b> |
| <b>51</b>   | <b>Засгийн газрын хувь оролцоо</b>                                       | <b><u>12,517,576,054.00</u></b> | <b><u>13,470,398,249.83</u></b> |
| 511         | Засгийн газрын оруулсан капитал<br>/Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан | 4,296,641,487.07                | 5,342,841,487.07                |
| <b>512</b>  | <b>Хуримтлагдсан үр дүн</b>                                              | <b><u>7,059,880,586.51</u></b>  | <b><u>6,966,502,782.34</u></b>  |
| 51210       | Өмнөх үеийн үр дүн                                                       | 7,059,880,586.51                | 7,059,880,586.51                |
| 51220       | Тайлант үеийн үр дүн                                                     | -                               | (93,377,804.17)                 |
| 51300       | Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү                                         | 1,161,053,980.42                | 1,161,053,980.42                |
| <b>6</b>    | <b>ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ<br/>ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V</b>                   | <b><u>12,517,577,054.00</u></b> | <b><u>13,470,398,249.83</u></b> |



## 2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

|             |                                                                                                            | /төгрөгөөр/             |                         |
|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------------|
| Дансны код  | Үзүүлэлт                                                                                                   | Өмнөх оны гүйцэтгэл     | Тайлант оны гүйцэтгэл   |
| <b>1</b>    | <b>ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)</b>                                                                     | <b>3,985,915,096.00</b> | <b>6,954,690,619.75</b> |
| <b>12</b>   | <b>ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО</b>                                                                                 | <b>622,760,907.00</b>   | <b>275,403,379.75</b>   |
| <b>120</b>  | <b>Нийтлэг татварын бус орлого</b>                                                                         | <b>622,760,907.00</b>   | <b>275,403,379.75</b>   |
| 120004      | Төсөв байгууллагын өөрийн орлого                                                                           | 25,055,732.00           | 91,054,146.78           |
| 1200041     | Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих                                                                  | 25,055,732.00           | 14,901,332.00           |
| 1200045     | Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого                                                                          | -                       | 138,169,430.09          |
| 120009      | Бусад орлого                                                                                               | -                       | 1,260,000.00            |
| 120017      | Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого- Үндсэн хөрөнгө                                                          | 556,934,108.00          | 84,003,052.60           |
| 120018      | Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого- Бараа материал                                                          | 40,771,067.00           | 37,069,565.06           |
| <b>13</b>   | <b>ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО</b>                                                                       | <b>3,363,154,189.00</b> | <b>6,679,287,240.00</b> |
| <b>1311</b> | <b>Нэмэлт санхүүжилтийн орлого</b>                                                                         | <b>43,797,210.00</b>    | <b>14,998,940.00</b>    |
| 131104      | Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө | 43,077,210.00           | 14,998,940.00           |
| 131105      | Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого                               | 720,000.00              | -                       |
| <b>1320</b> | <b>Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих</b>                                                                      | <b>3,319,356,979.00</b> | <b>6,664,288,300.00</b> |
| 132001      | Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/                                        | 3,319,356,979.00        | 6,664,288,300.00        |
| <b>2</b>    | <b>ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН</b>                                                                         | <b>3,873,302,659.95</b> | <b>6,994,699,119.56</b> |
| <b>21</b>   | <b>УРСГАЛ ЗАРДАЛ</b>                                                                                       | <b>3,873,302,659.95</b> | <b>6,994,699,119.56</b> |
| <b>210</b>  | <b>БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ</b>                                                                     | <b>3,788,856,101.82</b> | <b>6,431,430,969.61</b> |
| <b>2101</b> | <b>Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил</b>                                                                   | <b>1,701,034,700.00</b> | <b>3,586,050,499.25</b> |
| 210101      | Үндсэн цалин                                                                                               | 1,051,076,038.73        | 1,565,677,959.66        |
| 210102      | Нэмэгдэл                                                                                                   | 327,736,693.54          | 920,592,833.39          |
| 210103      | Унаа хоолны хөнгөлөлт                                                                                      | 198,083,259.39          | 228,703,490.49          |
| 210104      | Урамшуулал                                                                                                 | 100,847,946.12          | 103,006,903.87          |
| 210105      | Гэрээт ажлын хөлс                                                                                          | 23,290,762.22           | 768,069,311.84          |
| <b>2102</b> | <b>Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл</b>                                                      | <b>226,764,173.99</b>   | <b>392,543,874.58</b>   |
| 210201      | Тэтгэврийн даатгал                                                                                         | 158,862,965.37          | 272,794,868.62          |
| 210202      | Тэтгэмжийн даатгал                                                                                         | 16,960,239.28           | 33,402,165.64           |
| 210203      | ҮОМШӨ-ний даатгал                                                                                          | 13,618,471.43           | 15,464,030.37           |
| 210204      | Ажилгүйдлийн даатгал                                                                                       | 3,419,328.85            | 13,382,809.22           |
| 210205      | Эрүүл мэндийн даатгал                                                                                      | 33,903,169.06           | 57,500,000.73           |
| <b>2103</b> | <b>Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал</b>                                                           | <b>158,101,865.50</b>   | <b>170,538,361.27</b>   |
| 210301      | Гэрэл, цахилгаан                                                                                           | 58,635,903.53           | 67,826,956.72           |
| 210302      | Түлш, халаалт                                                                                              | 75,016,787.73           | 67,554,360.97           |
| 210303      | Цэвэр, бохир ус                                                                                            | 19,049,174.24           | 26,757,043.58           |
| 210304      | Байрны түрээс                                                                                              | 5,400,000.00            | 8,400,000.00            |
| <b>2104</b> | <b>Хангамж, бараа материалын зардал</b>                                                                    | <b>229,691,834.18</b>   | <b>306,468,311.55</b>   |
| 210401      | Бичиг хэрэг                                                                                                | 38,511,000.00           | 54,541,895.00           |



## 2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

|             |                                                                                                            | /төгрөгөөр/             |                         |
|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------------|
| Дансны код  | Үзүүлэлт                                                                                                   | Өмнөх оны гүйцэтгэл     | Тайлант оны гүйцэтгэл   |
| <b>1</b>    | <b>ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)</b>                                                              | <b>3,395,839,922.00</b> | <b>6,694,188,572.00</b> |
| <b>12</b>   | <b>ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО</b>                                                                                 | <b>25,055,732.00</b>    | <b>14,901,332.00</b>    |
| <b>120</b>  | <b>Нийтлэг татварын бус орлого</b>                                                                         | <b>25,055,732.00</b>    | <b>14,901,332.00</b>    |
| 120004      | Төсөв байгууллагын өөрийн орлого                                                                           | 25,055,732.00           | 14,901,332.00           |
| 1200041     | Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих                                                                  | 25,055,732.00           | 14,901,332.00           |
| <b>13</b>   | <b>ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО</b>                                                                       | <b>3,370,784,190.00</b> | <b>6,679,287,240.00</b> |
| <b>1311</b> | <b>Нэмэлт санхүүжилтийн орлого</b>                                                                         | <b>51,427,211.00</b>    | <b>14,998,940.00</b>    |
| 131104      | Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө | 50,707,211.00           | 14,998,940.00           |
| 131105      | Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого                               | 720,000.00              | -                       |
| <b>1320</b> | <b>Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих</b>                                                                      | <b>3,319,356,979.00</b> | <b>6,664,288,300.00</b> |
| 132001      | Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/                                        | 3,319,356,979.00        | 6,664,288,300.00        |
| <b>2</b>    | <b>НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)</b>                                                               | <b>3,331,043,922.00</b> | <b>6,448,395,572.00</b> |
| <b>21</b>   | <b>УРСГАЛ ЗАРДАЛ</b>                                                                                       | <b>3,331,043,922.00</b> | <b>6,448,395,572.00</b> |
| <b>210</b>  | <b>БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ</b>                                                                     | <b>3,246,598,363.87</b> | <b>5,885,127,422.05</b> |
| <b>2101</b> | <b>Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил</b>                                                                   | <b>1,701,034,700.00</b> | <b>3,586,050,499.25</b> |
| 210101      | Үндсэн цалин                                                                                               | 1,054,021,588.44        | 1,565,677,959.66        |
| 210102      | Нэмэгдэл                                                                                                   | 328,341,369.54          | 920,592,833.39          |
| 210103      | Унаа хоолны хөнгөлөлт                                                                                      | 198,072,323.39          | 228,703,490.49          |
| 210104      | Урамшуулал                                                                                                 | 100,858,882.12          | 103,006,903.87          |
| 210105      | Гэрээт ажлын хөлс                                                                                          | 19,740,536.51           | 768,069,311.84          |
| <b>2102</b> | <b>Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл</b>                                                      | <b>226,956,921.52</b>   | <b>392,543,874.58</b>   |
| 210201      | Тэтгэврийн даатгал                                                                                         | 159,055,712.90          | 272,794,868.62          |
| 210202      | Тэтгэмжийн даатгал                                                                                         | 16,960,239.28           | 33,402,165.64           |
| 210203      | ҮОМШӨ-ний даатгал                                                                                          | 13,618,461.42           | 15,464,030.37           |
| 210204      | Ажилгүйдлийн даатгал                                                                                       | 3,419,328.86            | 13,382,809.22           |
| 210205      | Эрүүл мэндийн даатгал                                                                                      | 33,903,179.06           | 57,500,000.73           |
| <b>2103</b> | <b>Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал</b>                                                           | <b>157,810,365.50</b>   | <b>170,538,361.27</b>   |
| 210301      | Гэрэл, цахилгаан                                                                                           | 58,467,989.22           | 67,826,956.72           |
| 210302      | Түлш, халаалт                                                                                              | 74,893,202.04           | 67,554,360.97           |
| 210303      | Цэвэр, бохир ус                                                                                            | 19,049,174.24           | 26,757,043.58           |
| 210304      | Байрны түрээс                                                                                              | 5,400,000.00            | 8,400,000.00            |
| <b>2104</b> | <b>Хангамж, бараа материалын зардал</b>                                                                    | <b>82,150,368.18</b>    | <b>78,464,791.50</b>    |
| 210401      | Бичиг хэрэг                                                                                                | 20,274,120.00           | 12,525,650.00           |
| 210402      | Тээвэр, шатахуун                                                                                           | 17,920,000.00           | 18,453,740.00           |
| 210403      | Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр                                                                         | 25,804,055.18           | 26,021,401.50           |
| 210405      | Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал                                                  | 2,880,000.00            | 7,102,500.00            |
| 210406      | Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс                                                                | 15,272,193.00           | 14,361,500.00           |
| <b>2105</b> | <b>Нормативт зардал</b>                                                                                    | <b>2,516,800.00</b>     | <b>3,711,776.00</b>     |

|             |                                                                                       |                        |                         |
|-------------|---------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------------|
| 210503      | Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл                                                           | 2,516,800.00           | 3,711,776.00            |
| <b>2106</b> | <b>Эд хогшил, урсгал засварын зардал</b>                                              | <b>337,214,666.00</b>  | <b>914,363,700.00</b>   |
| 210601      | Багаж, техник, хэрэгсэл                                                               | 22,824,900.00          | 396,043,700.00          |
| 210602      | Тавилга                                                                               | -                      | 8,120,000.00            |
| 210603      | Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл                                                          | 1,699,800.00           | 1,700,000.00            |
| 210604      | Урсгал засвар                                                                         | 312,689,966.00         | 508,500,000.00          |
| <b>2107</b> | <b>Томилолт, зочны зардал</b>                                                         | <b>4,046,739.18</b>    | <b>7,677,322.00</b>     |
| 210702      | Дотоод албан томилолт                                                                 | 4,046,739.18           | 7,677,322.00            |
| <b>2108</b> | <b>Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж</b>                       | <b>228,075,445.49</b>  | <b>66,259,836.98</b>    |
| 210801      | Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж                  | 224,050,205.49         | 65,580,000.00           |
| 210803      | Даатгалын үйлчилгээ                                                                   | 250,000.00             | -                       |
| 210804      | Тээврийн хэрэгслийн татвар                                                            | 303,194.00             | 54,837.00               |
| 210805      | Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо                                                         | 22,000.00              | -                       |
| 210806      | Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ                                                       | 607,500.00             | 624,999.98              |
| 210807      | Газрын төлбөр                                                                         | 2,842,546.00           | -                       |
| <b>2109</b> | <b>Бараа үйлчилгээний бусад зардал</b>                                                | <b>506,792,358.00</b>  | <b>665,517,260.47</b>   |
| 210901      | Бараа үйлчилгээний бусад зардал                                                       | 500,242,358.00         | 659,835,500.47          |
| 210902      | Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх                                                     | 6,550,000.00           | 5,681,760.00            |
| <b>213</b>  | <b>УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ</b>                                                               | <b>84,445,558.13</b>   | <b>563,268,149.95</b>   |
| <b>2132</b> | <b>Бусад урсгал шилжүүлэг</b>                                                         | <b>37,918,328.00</b>   | <b>207,545,344.00</b>   |
| 213204      | Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал                                        | 17,000,000.00          | 102,500,000.00          |
| 213205      | Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал                                              | -                      | 11,220,000.00           |
| 213207      | Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж                                   | -                      | 8,242,300.00            |
| 213208      | Хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад төрөөс үзүүлэх дэмжлэг | -                      | 63,168,044.00           |
| 213209      | Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал                                               | 20,918,328.00          | 22,415,000.00           |
| <b>2134</b> | <b>Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт</b>           | <b>46,527,230.13</b>   | <b>355,722,805.95</b>   |
| 213403      | Төвлөрүүлэх шилжүүлэг                                                                 | 46,527,230.13          | 355,722,805.95          |
| <b>3</b>    | <b>ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)</b>                               | <b>64,796,000.00</b>   | <b>245,793,000.00</b>   |
| <b>5</b>    | <b>ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)</b>                                      | <b>64,795,000.00</b>   | <b>245,793,000.00</b>   |
| <b>22</b>   | <b>ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ</b>                                                               | <b>64,795,000.00</b>   | <b>245,793,000.00</b>   |
| <b>2200</b> | <b>Дотоод эх үүсвэрээр</b>                                                            | <b>64,795,000.00</b>   | <b>245,793,000.00</b>   |
| 223001      | Бусад хөрөнгө                                                                         | 64,795,000.00          | 245,793,000.00          |
| <b>6</b>    | <b>ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)</b>            | <b>(64,795,000.00)</b> | <b>(245,793,000.00)</b> |
| <b>7</b>    | <b>САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ</b>                                | <b>=</b>               | <b>=</b>                |
| <b>8</b>    | <b>НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)</b>                                      | <b>1,000.00</b>        | <b>(1,000.00)</b>       |
| <b>9</b>    | <b>Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл</b>                               | <b>-</b>               | <b>1,000.00</b>         |
| <b>10</b>   | <b>Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл</b>                              | <b>1,000.00</b>        | <b>-</b>                |

## 2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/төгрөгөөр/

| Код | Үзүүлэлт                                         | Засгийн газрын оруулсан капитал | Дахин үнэлгээний нөөц | Хуримтлагдсан дүн | Бусад | Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн |
|-----|--------------------------------------------------|---------------------------------|-----------------------|-------------------|-------|----------------------------------------|
| C01 | 2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл              | 4,296,641,487.07                | 1,161,053,980.42      | 7,041,216,988.08  |       | 12,498,912,455.57                      |
| C02 | Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт       | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| C03 | Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл                       | 4,296,641,487.07                | 1,161,053,980.42      | 7,041,216,988.08  | -     | 12,498,912,455.57                      |
| C04 | Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт          | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| C05 | Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний бууралт        | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| C06 | Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз    | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| C07 | Тайлант үеийн үр дүн                             | -                               | -                     | 18,663,598.43     |       | 18,663,598.43                          |
| C08 | 2023 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл            | 4,296,641,487.07                | 1,161,053,980.42      | 7,059,880,586.51  | -     | 12,517,576,054.00                      |
| D01 | 2024 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл              | 4,296,641,487.07                | 1,161,053,980.42      | 7,059,880,586.51  | -     | 12,517,576,054.00                      |
| D02 | Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт       | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| D03 | Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл                       | 4,296,641,487.07                | 1,161,053,980.42      | 7,059,880,586.51  | -     | 12,517,576,054.00                      |
| D04 | Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт, бууралт | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| D05 | Үндсэн хөрөнгийн өсөлт, бууралт                  | 1,046,200,000.00                | -                     | -                 |       | 1,046,200,000.00                       |
| D06 | Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз    | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| D07 | Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү               | -                               | -                     | -                 |       | -                                      |
| D08 | Тайлант үеийн үр дүн                             | -                               | -                     | (93,377,804.17)   |       | (93,377,804.17)                        |
| D09 | 2024 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл            | 5,342,841,487.07                | 1,161,053,980.42      | 6,966,502,782.34  | -     | 13,470,398,249.83                      |



## 2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

| Эдийн засгийн ангилал | Үзүүлэлт                                                  | Тайлант оны           |                  |                  |        |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------|-----------------------|------------------|------------------|--------|
|                       |                                                           | Батлагдсан төлөвлөгөө | Гүйцэтгэл        | Зөрүү            | Хувь   |
| 2                     | НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН                         | 6,681,288,300.00      | 6,323,466,826.05 | (357,821,473.95) | 94.64  |
| 21                    | УРСГАЛ ЗАРДАЛ                                             | 6,681,288,300.00      | 6,323,466,826.05 | (357,821,473.95) | 94.64  |
| 210                   | БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ                           | 6,455,246,300.00      | 6,115,921,482.05 | (339,324,817.95) | 94.74  |
| 2101                  | Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил                         | 3,726,686,700.00      | 3,586,050,499.25 | (140,636,200.75) | 96.23  |
| 210101                | Үндсэн цалин                                              | 1,465,553,300.00      | 1,565,677,959.66 | 100,124,659.66   | 106.83 |
| 210102                | Нэмэгдэл                                                  | 1,091,943,200.00      | 920,592,833.39   | (171,350,366.61) | 84.31  |
| 210103                | Унаа хоолны хөнгөлөлт                                     | 144,660,000.00        | 228,703,490.49   | 84,043,490.49    | 158.10 |
| 210104                | Урамшуулал                                                | 157,958,000.00        | 103,006,903.87   | (54,951,096.13)  | 65.21  |
| 210105                | Гэрээт ажлын хөлс                                         | 866,572,200.00        | 768,069,311.84   | (98,502,888.16)  | 88.63  |
| 2102                  | Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл            | 475,460,900.00        | 392,543,874.58   | (82,917,025.42)  | 82.56  |
| 210201                | Тэтгэврийн даатгал                                        | 323,313,400.00        | 272,794,868.62   | (50,518,531.38)  | 84.37  |
| 210202                | Тэтгэмжийн даатгал                                        | 38,036,800.00         | 33,402,165.64    | (4,634,634.36)   | 87.82  |
| 210203                | ҮОМШӨ-ний даатгал                                         | 19,018,500.00         | 15,464,030.37    | (3,554,469.63)   | 81.31  |
| 210204                | Ажилгүйдлийн даатгал                                      | 19,018,500.00         | 13,382,809.22    | (5,635,690.78)   | 70.37  |
| 210205                | Эрүүл мэндийн даатгал                                     | 76,073,700.00         | 57,500,000.73    | (18,573,699.27)  | 75.58  |
| 2103                  | Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал                 | 254,000,000.00        | 170,538,361.27   | (83,461,638.73)  | 67.14  |
| 210301                | Гэрэл, цахилгаан                                          | 88,400,000.00         | 67,826,956.72    | (20,573,043.28)  | 76.73  |
| 210302                | Түлш, халаалт                                             | 137,600,000.00        | 67,554,360.97    | (70,045,639.03)  | 49.09  |
| 210303                | Цэвэр, бохир ус                                           | 19,600,000.00         | 26,757,043.58    | 7,157,043.58     | 136.52 |
| 210304                | Байрны түрээс                                             | 8,400,000.00          | 8,400,000.00     | -                | 100.00 |
| 2104                  | Хангамж, бараа материалын зардал                          | 81,343,700.00         | 78,645,851.50    | (2,697,848.50)   | 96.68  |
| 210401                | Бичиг хэрэг                                               | 19,800,000.00         | 13,125,650.00    | (6,674,350.00)   | 66.29  |
| 210402                | Тээвэр, шатахуун                                          | 18,069,400.00         | 18,034,800.00    | (34,600.00)      | 99.81  |
| 210403                | Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр                        | 25,852,800.00         | 26,021,401.50    | 168,601.50       | 100.65 |
| 210405                | Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал | 3,240,000.00          | 7,102,500.00     | 3,862,500.00     | 219.21 |
| 210406                | Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс               | 14,381,500.00         | 14,361,500.00    | (20,000.00)      | 99.86  |

|        |                                                                      |                         |                         |                 |        |
|--------|----------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------------|-----------------|--------|
| 2105   | <b>Нормативт зардал</b>                                              | <b>3,900,000.00</b>     | <b>3,711,776.00</b>     | (188,224.00)    | 95.17  |
| 210503 | Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл                                          | 3,900,000.00            | 3,711,776.00            | (188,224.00)    | 95.17  |
| 2106   | <b>Эд хогшил, урсгал засварын зардал</b>                             | <b>1,050,200,000.00</b> | <b>1,050,147,700.00</b> | (52,300.00)     | 100.00 |
| 210601 | Багаж, техник, хэрэгсэл                                              | 431,000,000.00          | 430,967,700.00          | (32,300.00)     | 99.99  |
| 210602 | Тавилга                                                              | 109,000,000.00          | 108,980,000.00          | (20,000.00)     | 99.98  |
| 210603 | Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл                                         | 1,700,000.00            | 1,700,000.00            | -               | 100.00 |
| 210604 | Урсгал засвар                                                        | 508,500,000.00          | 508,500,000.00          | -               | 100.00 |
| 2107   | <b>Томилолт, зочны зардал</b>                                        | <b>10,000,000.00</b>    | <b>7,677,322.00</b>     | (2,322,678.00)  | 76.77  |
| 210702 | Дотоод албан томилолт                                                | 10,000,000.00           | 7,677,322.00            | (2,322,678.00)  | 76.77  |
| 2108   | <b>Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж</b>      | <b>71,955,000.00</b>    | <b>66,079,836.98</b>    | (5,875,163.02)  | 91.83  |
| 210801 | Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж | 66,000,000.00           | 65,400,000.00           | (600,000.00)    | 99.09  |
| 210802 | Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох                             | 2,000,000.00            | -                       | (2,000,000.00)  | 0.00   |
| 210803 | Даатгалын үйлчилгээ                                                  | 250,000.00              | -                       | (250,000.00)    | 0.00   |
| 210804 | Тээврийн хэрэгслийн татвар                                           | 550,000.00              | 54,837.00               | (495,163.00)    | 9.97   |
| 210805 | Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо                                        | 22,000.00               | -                       | (22,000.00)     | 0.00   |
| 210806 | Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ                                      | 750,000.00              | 624,999.98              | (125,000.02)    | 83.33  |
| 210807 | Газрын төлбөр                                                        | 2,383,000.00            | -                       | (2,383,000.00)  | 0.00   |
| 2109   | <b>Бараа үйлчилгээний бусад зардал</b>                               | <b>781,700,000.00</b>   | <b>760,526,260.47</b>   | (21,173,739.53) | 97.29  |
| 210901 | Бараа үйлчилгээний бусад зардал                                      | 776,000,000.00          | 754,844,500.47          | (21,155,499.53) | 97.27  |
| 210902 | Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх                                    | 5,700,000.00            | 5,681,760.00            | (18,240.00)     | 99.68  |
| 213    | <b>УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ</b>                                              | <b>226,042,000.00</b>   | <b>207,545,344.00</b>   | (18,496,656.00) | 91.82  |
| 2132   | <b>Бусад урсгал шилжүүлэг</b>                                        | <b>226,042,000.00</b>   | <b>207,545,344.00</b>   | (18,496,656.00) | 91.82  |
| 213204 | Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал                       | 108,000,000.00          | 102,500,000.00          | (5,500,000.00)  | 94.91  |
| 213205 | Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал                             | 11,220,000.00           | 11,220,000.00           | -               | 100.00 |



|         |                                                                                       |                         |                         |                         |              |
|---------|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|--------------|
| 213207  | Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж                                   | 9,000,000.00            | 8,242,300.00            | (757,700.00)            | 91.58        |
| 213208  | Хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад төрөөс үзүүлэх дэмжлэг | 75,282,000.00           | 63,168,044.00           | (12,113,956.00)         | 83.91        |
| 213209  | Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал                                               | 22,540,000.00           | 22,415,000.00           | (125,000.00)            | 99.45        |
|         | <b>ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР</b>                                                 | <b>6,681,288,300.00</b> | <b>6,323,466,826.05</b> | <b>(357,821,473.95)</b> | <b>94.64</b> |
| 1320    | <b>ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ</b>                                                 | <b>6,664,288,300.00</b> | <b>6,308,565,494.05</b> | <b>(355,722,805.95)</b> | <b>94.66</b> |
| 132001  | Орон нутгийн төсвөөс                                                                  | 6,664,288,300.00        | 6,308,565,494.05        | (355,722,805.95)        | 94.66        |
| 120004  | <b>ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС</b>                                          | <b>17,000,000.00</b>    | <b>14,901,332.00</b>    | <b>(2,098,668.00)</b>   | <b>87.65</b> |
| 1200042 | Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих                                             | 17,000,000.00           | 14,901,332.00           | (2,098,668.00)          | 87.65        |
| 61      | <b>БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО</b>                                                               | 19.00                   | 19.00                   | -                       | 100.00       |
| 610001  | Төсвийн байгууллага                                                                   | 19.00                   | 19.00                   | -                       | 100.00       |
| 62      | <b>АЖИЛЛАГСДЫН ТОО</b>                                                                | 90.00                   | 90.00                   | -                       | 100.00       |
| 620001  | Удирдах ажилтан                                                                       | 22.00                   | 22.00                   | -                       | 100.00       |
| 620002  | Гүйцэтгэх ажилтан                                                                     | 58.00                   | 58.00                   | -                       | 100.00       |
| 620003  | Үйлчлэх ажилтан                                                                       | 6.00                    | 6.00                    | -                       | 100.00       |
| 620004  | Гэрээт ажилтан                                                                        | 4.00                    | 4.00                    | -                       | 100.00       |

## 2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

| Дансны код | Үзүүлэлт                                                                                                   | Гүйцэтгэл            |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| I          | <b>НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН</b>                                                                   | <b>14,998,940.00</b> |
| 21         | <b>УРСГАЛ ЗАРДАЛ</b>                                                                                       | <b>14,998,940.00</b> |
| 210        | <b>БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ</b>                                                                     | <b>14,998,940.00</b> |
| 2104       | <b>Хангамж, бараа материалын зардал</b>                                                                    | <b>418,940.00</b>    |
| 210402     | Тээвэр, шатахуун                                                                                           | 418,940.00           |
| 2108       | <b>Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж</b>                                            | <b>180,000.00</b>    |
| 210801     | Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж                                       | 180,000.00           |
| 2109       | <b>Бараа үйлчилгээний бусад зардал</b>                                                                     | <b>14,400,000.00</b> |
| 210901     | Бараа үйлчилгээний бусад зардал                                                                            | 14,400,000.00        |
| II         | <b>ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР</b>                                                                      | <b>14,998,940.00</b> |
| 1311       | <b>Нэмэлт санхүүжилтийн орлого</b>                                                                         | <b>14,998,940.00</b> |
| 131104     | Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө | 14,998,940.00        |



### **3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА**

#### **3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа**

Дархан сумын Засаг даргын тамгын газар нь Сумын Засаг даргын 2021-2024 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хүрээнд төрийн албаны чанар хүртээмжийг сайжруулах, төр-иргэний хоорондын харилцааны уялдаа холбоог сайжруулах, сууц өмчлөгчдийн холбоог байгуулж үйл ажиллагааг жигдрүүлэн ажиллах, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, иргэдийн эрүүл аюулгүй орчин нөхцөлийг сайжруулах, хоггүй цэмцгэр Дархан хотыг бий болгох, нийтийн тээврийн үйл ажиллагааны бүтэц зохион байгуулалтыг шинэчлэх зэрэг зорилгыг дэвшүүлэн ажиллаж байна.

#### **3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин**

Тус байгууллага нь Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Сангийн сайдын 2021 оны 61 дүгээр тушаалаар баталсан "Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журам" зэргийг үйл ажиллагаандаа мөрдөж байна.

Тайлант хугацаанд Төрийн албаны тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль зэрэг үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт орсон байна.

Төсвийн шууд захирагч зарлагын гүйлгээнд гарын үсэг зурснаар дотоод хяналтыг хэрэгжүүлж байгаа бол сумын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс холбогдох санхүүгийн баримт материал, гэрээ, гүйцэтгэлийн баримт бичгийг хянаж, зарлагын гүйлгээг хийж байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтыг төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг үр нөлөөтэй гэж тодорхойлон, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэх шаардлагагүй гэж үзсэн.

#### **3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал**

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2024 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

#### **3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд**

Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2024 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2025 оны А/3 дугаар тушаалаар баталсан "Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар"-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 952,821.2 мянган төгрөгөөр буюу 7.6 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

| Үзүүлэлт                                     | Эхний<br>үлдэгдэл   | Эцсийн<br>үлдэгдэл  | /мянган төгрөгөөр/ |  |
|----------------------------------------------|---------------------|---------------------|--------------------|--|
|                                              |                     |                     | Өөрчлөлт           |  |
| Б                                            | 1                   | 2                   | 3=2-1              |  |
| Мөнгөн хөрөнгө                               | 1.0                 | -                   | (1.0)              |  |
| Авлага                                       | 16,724.9            | 16,532.1            | 192.8              |  |
| Бараа материал                               | 346,312.9           | 360,296.9           | 13,984.0           |  |
| Нөөцийн бараа                                | 14,360.0            | 40,500.0            | 26,140.0           |  |
| Үндсэн хөрөнгө                               | 12,140,178.2        | 12,966,303.9        | 826,125.7          |  |
| <b>Нийт хөрөнгө</b>                          | <b>12,517,577.1</b> | <b>13,470,398.2</b> | <b>952,821.1</b>   |  |
| Өр төлбөр                                    | 1.0                 | -                   | (1.0)              |  |
| Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/     | 12,517,576.1        | 13,470,398.2        | 952,822.1          |  |
| <b>Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн</b> | <b>12,517,577.1</b> | <b>13,470,398.2</b> | <b>952,821.1</b>   |  |

Бэлэн мөнгөний эхний үлдэгдлийг харилцах данс руу шилжүүлснээр мөнгөн хөрөнгө үлдэгдэлгүй болсон байна.

Авлагын данс 192.8 мянган төгрөгөөр буурсан нь нийгмийн даатгалын шимтгэлийн илүү төлөлтийг тайлант оны эхэнд тооцоо нийлж, авлага барагдсан байна.

Бараа материал дансны хувьд тайлант онд 13,984.0 мянган төгрөгөөр өссөн нь төсвийн хөрөнгөөр 405,014.2 мянган төгрөгийн бараа материал худалдан авч, Дархан спортын ордны 19,900.0 мянган төгрөгийн, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт, орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 85,283.2 мянган төгрөгийн материалыг үнэ төлбөргүй хүлээн авч, үйл ажиллагаанд 450,173.5 мянган төгрөгийн бараа материал зарцуулсантай холбоотой байна.

Нөөцийн барааны үлдэгдэл 26,140.0 мянган төгрөгөөр өссөн нь 35,600.0 мянган төгрөгөөр тэжээл, буудайн нөөц худалдан авч, тайлант онд 9,460.0 мянган төгрөгийн тэжээл, буудайн нөөц зарцуулснаас шалтгаалжээ.

Үндсэн хөрөнгийн дансны үлдэгдэл 826,125.7 мянган төгрөгөөр өссөн нь Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын 2024 оны 01-А/491 дугаар захирамжаар орон нутгийн хөгжлийн сангийн 20,000.0 мянган төгрөгийн монгол гэр модон ор хүлээн авч, төсвийн хөрөнгөөр 179,591.0 мянган төгрөгийн компьютер, тоног төхөөрөмж худалдан авч, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 56,878.1 мянган төгрөгийн хүлэмжийг үнэ төлбөргүйгээр орлогод авч, тайлант онд 584,517.5 мянган төгрөгийн элэгдэл байгуулсан зэргээс шалтгаалсан байна.

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны үлдэгдэл 13,470,398.2 мянган төгрөг болж, 952,821.1 мянган төгрөгөөр өссөн нь 1,046,200.0 мянган төгрөгийн газар бүртгэлд авснаар нэмэгдэж, тайлант үеийн үр дүн 93,377.8 мянган төгрөгөөр буурсантай холбоотой байна.

### 3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

#### 3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Төсвийн шууд захирагч 2024 оны төсвийн төсөлд нийт зарлагыг 6,008,288.3 мянган төгрөгөөр тооцож, санхүүжих эх үүсвэрийг орон нутгийн төсвөөс бүрдүүлэхээр төлөвлөн дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлжээ.

Дээд шатны төсвийн захирагч төсвийн саналыг цалин, хөлсний өсөлттэй холбоотойгоор 673,000.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж, 6,008,288.3 мянган төгрөгөөр баталсныг тайлант оны 11 дүгээр сард цалин хөлс болон суутгалуудын хувь хэмжээ, бараа материалын үнэ өссөнтэй холбоотойгоор 6,681,288.3 мянган төгрөгөөр тодотгосон байна.

#### 3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 1 хөтөлбөрийн 13 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 6,664,288.3 мянган төгрөгийн санхүүжилтийг орон нутгийн төсвөөс, 17,000.0 мянган төгрөгийг төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоор бүрдүүлэхээр төлөвлөжээ.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 6,664,288.3 мянган төгрөгийн санхүүжилт, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоос 14,901.3 мянган төгрөг тус тус төвлөрч, гүйцэтгэлээр 6,323,466.8 мянган төгрөг зарцуулж, санхүүжилтээс зарцуулаагүй 355,722.8 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 6,323,466.8 мянган төгрөг буюу 95 хувьтай байгаа нь тус байгууллагын бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний зардал, гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээ, баг хорооны үйл ажиллагааны зардал, тогтмол зардал, мэдээлэл сурталчилгааны зардал, харуул хамгаалалтын зардал, тэтгэмж урамшуулал, орон нутгийн нөөц хөрөнгө, нийтийн эзэмшлийн үйл ажиллагааны зардал, ахмадын сан, улсын их баяр наадмын зардалд зарцуулсан байна.

Хүснэгт 2. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

| /мянган төгрөгөөр/ |                                                                             |                    |                    |                    |           |
|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|-----------|
| Д/д                | Хөтөлбөр, арга хэмжээ                                                       | Төлөвлөгөө         | Гүйцэтгэл          | Зөрүү              | Биелэлт   |
| 1                  | <b>70106-Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага</b>                    | <b>6,681,288.3</b> | <b>6,323,466.8</b> | <b>(357,821.5)</b> | <b>95</b> |
| 1.1                | 80101- Үндсэн үйл ажиллагааны зардал                                        | 2,877,008.4        | 2,733,428.5        | (143,579.9)        | 95        |
| 1.2                | 80103-Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээ                                 | 78,324.9           | 70,799.7           | (7,525.2)          | 90        |
| 1.3                | 80106-Баг хорооны ҮАЗ                                                       | 2,038,026.2        | 1,954,978.2        | (83,048.2)         | 96        |
| 1.4                | 80111-Төрийн өмчийн барилгын тогтмол зардал                                 | 717,300.0          | 651,717.7          | (65,582.3)         | 91        |
| 1.5                | 80205-Мэдээлэл сурталчилгааны зардал                                        | 15,000.0           | 15,000.0           | -                  | 100       |
| 1.6                | 80219-Харуул хамгаалалтын зардал                                            | 30,000.0           | 29,400.0           | (600.0)            | 98        |
| 1.7                | 80802-Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж урамшуулал дэмжлэг                       | 214,822.0          | 196,325.3          | (18,496.7)         | 91        |
| 1.8                | 80815-Сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөн                                    | 11,220.0           | 11,220.0           | -                  | 100       |
| 1.9                | 81102-Орон нутгийн нөөц хөрөнгө                                             | 204,000.0          | 186,031.2          | (17,968.8)         | 91        |
| 1.10               | 81518-Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан тусгагдсан зарим арга хэмжээг хэрэгжүүлэх | 341,500.0          | 341,479.9          | (20.1)             | 99        |
| 1.11               | 81549-Ахмадын сан                                                           | 30,000.0           | 26,960.0           | (3,040.0)          | 90        |
| 1.12               | 82206-Нийтийн эзэмшлийн байгууламжийн арчилгаа тордолт                      | 114,086.8          | 96,125.9           | (17,960.9)         | 84        |
| 1.13               | 82801-Улсын их баяр наадам                                                  | 10,000.0           | 10,000.0           | -                  | 100       |

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

Ахмадын сангийн зардлаас 3,040.0 мянган төгрөг зарцуулаагүй буцаан төвлөрүүлж, бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж зардлын ангиллаас 69,400.0 мянган төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардлаас 754,844.5 мянган төгрөг тус тус зарцуулж, нийт цалингийн сангийн гүйцэтгэл 3,586,050.4 мянган төгрөгийн тус тус гүйцэтгэл гарсан. Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын даргын А/01 дугаар тушаалаар 114 орон тоог баталж ажилласан байна.

### 3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т "нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна" гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Нэмэлт санхүүжилтийн дансанд хамтарсан багийн санхүүжилт 14,400.0 мянган төгрөг, хагас жилийн мал тооллогын 598.9 мянган төгрөгийн орлого тус тус төвлөрснийг зориулалтын дагуу зарцуулсан байна.

### 3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Тайлант онд хэрэгжүүлсэн төсөл хөтөлбөр байхгүй.

### 3.5.5. Худалдан авах ажиллагааны гүйцэтгэл:

Тайлант онд харьцуулалтын болон нээлттэй тендер шалгаруулалтын аргаар 5 төсөл арга хэмжээний 990,971.8 мянган төгрөгийн худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахаар төлөвлөгөө баталснаас гүйцэтгэлээр 5 төсөл, арга хэмжээнд 956,765.9 мянган төгрөгийн гэрээг гүйцэтгэгчтэй байгуулж, худалдан авах ажиллагааг цахим системээр зохион байгуулж, үр дүнг мэдээлж ажилласан байна.

## 4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

### 4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д "Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана" гэж заасны дагуу Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн байгууллагын Шилэн дансны тухай хуультай холбоотой өгсөн зөвлөмжийг тусгасан болно.

Аудитыг Дархан-Уул аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Д.Ариунзаяа гүйцэтгэж, хяналтыг ахлах аудитор С.Батцэцэг, аудитын менежер У.Батсүрэн, газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ш.Мөнхбаяр нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Дархан сумын Засаг даргын тамгын газрын 2024 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Дархан-Уул аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2025 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 03/40 тоот албан бичгээр ирүүлсэн.

### 4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр 2024 оны батлагдсан төсвийг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг дунд гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2024 оны батлагдсан төсөв 6,681,288.3 мянган төгрөгөөс 1.0 хувиар буюу 66,812.8 мянган төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

### 4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Тайлант хугацаанд Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1-д заасны дагуу батлагдсан төсвөөс нормын хувцас зөөлөн эдлэлийн зардлыг 4.8 хувиар хэмнэж ажилласан байна.

#### 4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

##### 4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан "Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам"-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор [www.shilendans.gov.mn](http://www.shilendans.gov.mn) цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг 4 шалгуур үзүүлэлтээр шалгахад шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд оруулбал зохих 1,422,109.8 мянган төгрөгийн 68 мэдээллийг байршуулаагүй нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.5, 6.4.8 дахь заалттай нийцэхгүй байна.

##### Шийдвэрлэсэн нь:

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан мэдээ мэдээллийг хуулийн хугацаанд бүрэн байршуулж байх зөвлөмж хүргүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь Шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцээгүй гэж дүгнэлээ.

#### 4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

##### 4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Тус байгууллагын 2024 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд завсрын аудит хийгээгүй болно.

##### 4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх аудитаар 3,869,467.5 мянган төгрөгийн 3 акт, 4 албан шаардлага, 5 зөвлөмжийн биелэлт холбогдох баримтыг тулган шалгахад аудитын шийдвэрийн хэрэгжилт 100 хувь байна.

Хүснэгт 2 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

/мянган төгрөгөөр/

| Үзүүлэлт        | Өмнөх аудитын үзүүлэлт |             | Биелэлт |             |       |
|-----------------|------------------------|-------------|---------|-------------|-------|
|                 | Тоо                    | Дүн         | Тоо     | Дүн         | Хувь  |
| Акт             | 3                      | 2,410.4     | 3       | 2,410.4     | 100.0 |
| Албан шаардлага | 4                      | 3,858,799.4 | 4       | 3,858,799.4 | 100.0 |
| Зөвлөмж         | 5                      | 8,257.7     | 5       | 8,257.7     | 100.0 |
| Нийт дүн        | 12                     | 3,869,467.5 | 12      | 3,869,467.5 | 100.0 |

#### 4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал байхгүй.

## 5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нийт 1,514,992.9 мянган төгрөгийн алдаа<sup>1</sup> илэрснийг аудитын явцад залрууллаа. Үүнд:

1. Санхүүгийн үр дүнгийн тайланд 1,046,200.0 мянган төгрөгийн газрыг үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлогоор бүртгэсэн нь УСНББОУС 17 "Үндсэн хөрөнгө", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3 дахь заалт, санхүүгийн тайлангийн аудитын "Толилуулга" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байгаа тул санхүүгийн байдлын тайланд Засгийн газрын оруулсан капитал дансыг нэмэгдүүлж,
2. Санхүүгийн байдлын тайланд 20,000.0 мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг бүртгээгүй нь УСНББОУС 17 "Үндсэн хөрөнгө", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3 дахь заалт, санхүүгийн тайлангийн аудитын "Оршин байх", "Иж бүрэн байх" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байгаа тул санхүүгийн байдлын тайланд үндсэн хөрөнгө дансыг нэмэгдүүлж,
3. Мөнгөн гүйлгээний тайланд тайлант оны төвлөрүүлэх шилжүүлэг 355,722.8 мянган төгрөгийг дутуу тайлагнасан нь УСНББОУС 2 "Мөнгөн гүйлгээний тайлан", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3 дахь заалт, санхүүгийн тайлангийн аудитын "Толилуулга" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байгаа тул мөнгөн гүйлгээний тайланд төвлөрүүлэх шилжүүлгийг тусгуулж,
4. Мөнгөн гүйлгээний тайланд өмнөх оны мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл 1.0 мянган төгрөгийг дутуу тайлагнасан нь УСНББОУС 2 "Мөнгөн гүйлгээний тайлан", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3 дахь заалт, санхүүгийн тайлангийн аудитын "Иж бүрэн байх" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байгаа тул мөнгөн гүйлгээний тайлангийн өмнөх он хэсэгт мөнгөн хөрөнгийг тусгуулж,
5. Анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу, ажлын гүйцэтгэл гараагүй 86,765.2 мянган төгрөгийн ажлын даалгавар хангагдаагүй, албан хаагчид хамрагдаагүй байхад гэрээний төлбөрийг тайлант оны зардлаар бүртгэсэн нь УСНББОУС 1 Санхүүгийн тайлагналын толилуулга, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3 дахь заалт, санхүүгийн тайлангийн аудитын "Эрх ба үүрэг" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байгаа тул санхүүгийн байдлын тайланд урьдчилж гарсан зардлаар бүртгүүлж, үр дүнгийн тайлангийн зардлыг бууруулж,
6. Тайлант оны үндсэн хөрөнгийн 6,303.8 мянган төгрөгийн элэгдлийн зардлыг дутуу тооцоолсон нь УСНББОУС 17 Үндсэн хөрөнгө, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3 дахь заалт, санхүүгийн тайлангийн аудитын "Үнэлгээ ба хуваарилалт" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байгаа тул санхүүгийн байдлын тайланд хуримтлагдсан элэгдэл, үр дүнгийн тайлангийн зардлыг нэмэгдүүлж тус тус залруулав.

### 5.1 Төлбөрийн акт

Аудитаар төлбөрийн акт тогтоох зөрчилтэй асуудал илрээгүй болно.

### 5.2 Албан шаардлага

### 5.3 Зөвлөмж

Аудитаар зөвлөмж өгөх санхүүгийн тайлагналтай холбоотой зөрчилтэй асуудал илрээгүй болно.

Тайлангийн 4.4.1 дэх хэсэгт дурдсан Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчилд өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг Төрийн аудитын

<sup>1</sup> Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/.

тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5<sup>2</sup>-д заасны дагуу ирүүлэх, биелэлтийг Дархан-Уул аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2025 оны 5 дугаар сарын 30-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

## 6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

### Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

| Алдааны товч утга                                                                                                               | Нийт алдаа |             | Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан |           | Буруу тусган илэрхийлсэн |             | /мянган төгрөгөөр/ |             |              |     | Зөвлөмж |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|-------------|-----------------------------------|-----------|--------------------------|-------------|--------------------|-------------|--------------|-----|---------|-----|
|                                                                                                                                 |            |             |                                   |           |                          |             | Үүнээс             |             |              |     |         |     |
|                                                                                                                                 |            |             |                                   |           |                          |             | Залруулсан         |             | Залруулаагүй |     |         |     |
|                                                                                                                                 | Тоо        | Дүн         | Тоо                               | Дүн       | Тоо                      | Дүн         | Тоо                | Дүн         | Тоо          | Дүн | Тоо     | Дүн |
| Мөнгөн гүйлгээний тайланд тайлант оны элэгдлийн зардлыг дутуу тооцоолсон                                                        | 1          | 6,303.8     | 1                                 | 6,303.8   |                          |             | 1                  | 6,303.8     | -            | -   | -       | -   |
| Ажлын даалгавар хангагдаагүй, албан хаагчид шинжилгээнд хамрагдаагүй байхад гэрээний төлбөрийг тайлант үеийн зардлаар бүртгэсэн | 1          | 86,765.2    |                                   |           | 1                        | 86,765.2    | 1                  | 86,765.2    |              |     |         |     |
| Мөнгөн гүйлгээний тайланд тайлант оны төвлөрүүлэх шилжүүлгийг тусгаагүй                                                         | 1          | 355,722.8   | 1                                 | 355,722.8 |                          |             | 1                  | 355,722.8   |              |     |         |     |
| Мөнгөн гүйлгээний тайланд өмнөх оны мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдлийг тусгаагүй                                                | 1          | 1.0         | 1                                 | 1.0       |                          |             | 1                  | 1.0         |              |     |         |     |
| Аймгийн орон нутгийн хөгжлийн сан орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар бий болсон хөрөнгийг бүртгэлд тусгаагүй                      | 1          | 20,000.0    | 1                                 | 20,000.0  |                          |             | 1                  | 20,000.0    |              |     |         |     |
| ИТХ-н 13 тогтоолын дагуу газрыг орлогод авахдаа үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлогоор тайлагнасан                                 | 1          | 1,046,200.0 |                                   |           | 1                        | 1,046,200.0 | 1                  | 1,046,200.0 |              |     |         |     |
|                                                                                                                                 |            |             |                                   |           |                          |             |                    |             |              |     |         |     |
| Дүн                                                                                                                             | 6          | 1,514,992.8 | 4                                 | 382,027.6 | 2                        | 1,132,965.2 | 6                  | 1,514,992.8 | -            | -   | -       | -   |

<sup>2</sup> Шалгагдагч этгээд болон холбогдох бусад албан тушаалтан нь энэ хуулийн 20.2-т заасан зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг аудитын тайланг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор төрийн аудитын байгууллагад ирүүлнэ.

| Зөрчлийн товч утга                                                    | Нийт зөрчил |                    | Үүнээс        |          |                 |          |          |                    |
|-----------------------------------------------------------------------|-------------|--------------------|---------------|----------|-----------------|----------|----------|--------------------|
|                                                                       |             |                    | Төлбөрийн акт |          | Албан шаардлага |          | Зөвлөмж  |                    |
|                                                                       | Тоо         | Дүн                | Тоо           | Дүн      | Тоо             | Дүн      | Тоо      | Дүн                |
| <b>Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил</b>       |             |                    |               |          |                 |          |          |                    |
| Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудаст 68 мэдээллийг байршуулаагүй байна. | 1           | 1,422,109.8        | -             | -        | -               | -        | 1        | 1,422,109.8        |
| <b>Дүн</b>                                                            | <b>1</b>    | <b>1,422,109.8</b> | <b>-</b>      | <b>-</b> | <b>-</b>        | <b>-</b> | <b>1</b> | <b>1,422,109.8</b> |
| <b>Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил</b>                       |             |                    |               |          |                 |          |          |                    |
|                                                                       |             |                    |               |          |                 |          |          |                    |
| <b>Дүн</b>                                                            | <b>-</b>    | <b>-</b>           | <b>-</b>      | <b>-</b> | <b>-</b>        | <b>-</b> | <b>-</b> | <b>-</b>           |